

Lars Wallin

kliver av efter 37 år

Trasiga hjälpmedel
– vad gäller?

N26 i Köpenhamn
– inte som andra kontor

Tillgänglighetskoll på hörselverksamheten

I det här numret har vi tillgänglighetskollat hörselverksamheterna i landet. Vi har undersökt hur snabba de är på att ordna med nytt hjälpmedel eller med lagning när ens gamla hjälpmedel har gått sönder. Kartläggningen visar att det är stora skillnader beroende på var man bor. Vi har främst koncentrerat oss på de hörseltekniska hjälpmedel som vi använder i hemmet, till exempel blinker och vibrator i fickformat som talar om när det är någon som ringer på dörren, i telefonen, när ens bebis skriker och om det börjar brinna. Vi är medvetna om att det finns stora brister när det gäller hörapparater och cochleaimplantat (CI) som gått sönder eller blivit gamla och inte längre fungerar optimalt. En person som har hörapparat eller CI kan få vänta några dagar på att få en ny apparat. För denna kan flera dagars väntan upplevas som en evighet. Vi känner också till att det finns icke-teckenspråkskunniga tekniker som gör hembesök. En tekniker kan inte alltid säga exakt vilken tid hen kommer.

Det gör det svårare att beställa teckenspråkstolk. Detta har vi inte tittat närmare på i den här tidningen. Vi kan eventuellt komma att göra det längre fram. Därför vill vi gärna höra era erfarenheter av hörselverksamheterna, både bra och dåliga. Skriv till oss på vår Facebook-sida eller mejla oss på: redaktionen@dovastidning.se

Hur vill du att hjälpmedlen ska se ut i framtiden? Berätta gärna om det för oss också. Själv tycker jag att några av hjälpmedlen fortfarande är fula, omoderna och inte alltid av bra kvalitet. Min sängvibrator har till exempel gått sönder två gånger. Jag har fått köpa nya. Ett tips: ha sängvibratoren under bäddmadrassen (om du har en), inte i eller under kudden. Munstycket till vibratoren är känsligt. Om det böjs för mycket på grund av att man tar i kudden medan man sover slutar vibratoren att fungera.

Trevlig läsning! På återseende i juni. Till dess kan ni läsa senaste nytt på dovastidning.se.

NICLAS MARTINSSON
ANSVARIG UTGIVARE OCH REDAKTÖR

Redaktionen tycker till

Teckenspråkets dag. Den 14 maj är det åter dags att fira Teckenspråkets dag och att det är 34 år sedan riksdagen erkände det svenska teckenspråket som dövas första språk. Vi kan inte understryka nog hur fantastiskt teckenspråket är. Man kan sätta ett oändligt antal etiketter på det: uttrycksfullt, rikt, poetiskt, effektivt och roligt att använda när man till exempel vill beskriva ett skeende, praktiskt när man vill prata på avstånd och genom fönster... Länge leve teckenspråket!

Textad ICA-reklam. CODA-eleverna (children of deaf adults) på Manillaskolan skickade ett brev till ICA och önskade att de skulle börja texta sin reklam så att deras döva föräldrar kunde förstå reklamen. Det tyckte ICA var en bra idé så de ska börja texta sina Youtube-klipp. Det tycker vi är ett utmärkt initiativ!

Risbergsska läggs ner. Hösten 2016 läggs Risbergsska skolan i Örebro ner. Det betyder att eleverna måste byta gymnasieskola och att man inte längre kan söka till riksgymnasiet för döva och hörselskadade på Risbergsska skolan. Det är tråkigt för många elever. Vi får hoppas att den nya skolan blir minst lika bra som i dag.

TIDSKRIFT FRÅN SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Nr 3/2015

Fredrik Schreiber gav ut det första numret av DT i Lund den 6 juni 1891 med skräddaren Ola Zommarin som förläggare.

Manusstopp:
Nr 4: 5 juni
Nr 5: 14 aug
Nr 6: 25 sep
Nr 7: 30 okt
Nr 8: 27 nov

Utgivning:
25 juni
3 sep
15 okt
19 nov
17 dec

REDAKTION:
Dövas Tidning
Rissneleden 138, 5 tr.
174 57 Sundbyberg
redaktionen@dovastidning.se

Ansvarig utgivare och redaktör:
Niclas Martinsson
073 833 30 60 (sms)
niclas.martinsson@dovastidning.se
Reporter: Moa Gårdenfors
072 858 12 34 (sms)
moa.gardenfors@dovastidning.se
Form: Annalena Sandgren, Formligen.se
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsfoto: Niclas Martinsson

PRENUMERATION:
prenumeration@dovastidning.se
Bildtel:
agneta.skagerstrand@sip.omnitor.se
SDR, Agneta Skagerstrand
Box 300
793 27 Leksand
Prenumerationspris: 350 kr/år
Utebliven tidning: kontakta
prenumeration@dovastidning.se

Facebook: facebook.com/dovastidning
Twitter: @dovastidning

ANNONSER:
Bokas och lämnas till:
annons@dovastidning.se
0506 300 58 eller 0730 562 169
Förenings- och internannonser bokas och lämnas till:
redaktionen@dovastidning.se

Upplaga: 5000 ex
Tryck: April 2015
Carlshamn Tryck & Media ab
ISSN 1402-1978

dovastidning.se

TILLGÄNGLIG-
HETSKOLL

4

AKTUELLT

8

I KORTHET

9

AKTUELLT

10

SIGNERAT:

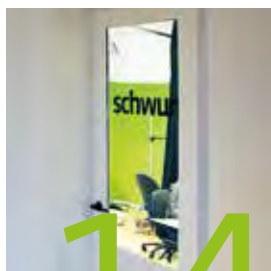
PETRA ÖRLEGÅRD

11

TOLKUTBILDNING

12

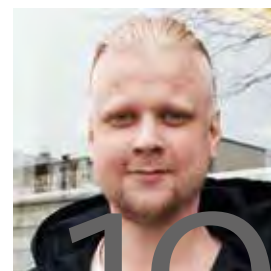
LOKAL N26
I KÖPENHAMN

14

PORTRÄTT:
LARS WALLIN

16

6 FRÅGOR:
ERIK PERHO

19

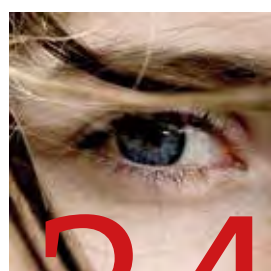
FÖRBUNDS-
NYTT

20

UNG

22

INSÄNDARE

24

Niké kunde inte veta när son

Niké Nordin och sambon Vasile Gheorghe kunde inte veta när deras son, Caleb, skrek medan de sov. Anledningen var att deras väckarklocka med vibrationsfunktion hade gått sönder. Niké gick därför till hörselverksamheten i Vänersborg för att be om en ny väckarklocka. Hon fick då veta att hon måste boka tid och vänta cirka en vecka. Inte OK, tycker hon.

Hennes fall har fått DT att tillgänglighetskolla hörselverksamheterna i landet om hur snabbt man kan få ett nytt hörseltekniskt hjälpmedel eller få sitt trasiga hjälpmedel lagat. Resultatet av undersökningen visar att det är stora skillnader beroende på var man bor.

Niké Nordin och Vasile Gheorghe hade en väckarklocka som meddelade när det var någon som ringde på dörren eller i telefonen, när deras son, Caleb, skrek och om det brann. I höstas gick den sönder.

Niké valde därför att besöka hörselverksamheten i Vänersborg. Väl inne i byggnaden visste hon inte riktigt vem hon skulle vända sig till. Någon tydlig anvisning fanns inte. Hon kom dock i kontakt med en anställd som sa att hon måste boka tid.

– Jag sa att vi var i akut behov av ett fungerande hjälpmedel. Hur skulle vi annars kunna veta när vår baby skrek eller om det började brinna? berättar Niké.

Den anställda gick sedan in i ett rum och pratade med två kollegor. Till sist fick Niké en ny väckarklocka. ”Du har tur. Vi hade bara en väckarklocka på lager”, sade den anställda.

Ett halvår senare – i februari i år – gick väckarklockan sönder igen. Niké ringde till hörselverksamheten för att boka tid. Till svar fick hon att en ledig tid fanns först nästa vecka. Hon kunde inte vänta så hon valde att gå till hörselverksamheten med sin son. Hon mötte en annan medarbetare den här gången. Till svar fick hon att hon måste reservera tid. Hon kände hur hon började koka inombords men försökte hålla sig lugn.

– Jag pekade på barnvagnen i vilken Caleb satt, och förklarade hur viktigt det var med ett fungerande hjälpmedel för oss, säger Niké.

Alla i familjen – Niké, Vasile och Caleb – är döva. Medarbetaren gick till sist med på att ge dem en ny väckarklocka.

– Jag förstår inte hur de på hörselverksamheten som ligger så nära Vänerskolan (skola för döva och hörselskadade) tänker. De borde ha dövkompetens och veta hur döva lever i samhället. Det är inte okej att behöva bråka för att få ett nytt fungerande hjälpmedel, säger Niké.

Hon känner ett annat dövt par som fick vänta i flera dagar på att få ett nytt hjälpmedel. Paret turades under tiden om att hålla koll på barnet om nätterna.

– Tänk att det är ännu värre för ensamstående föräldrar om de måste vänta några dagar, säger hon som undrar vad hemförsäkringen täcker ifall hennes familjs bostad brinner och de inte har något fungerande hjälpmedel som meddelar när larmet går. Vems ansvar är det i så fall – den enskilda eller landstinget? **Läs försäkringsbolagens svar på nästa sida.**

Mattias Johansson, chef för hörselverksamheten i Västra

FOTO: PRIVAT OCH FREEIMAGES

en Caleb skrek

Götaland, känner till det ena besöket men inte det andra som Niké Nordin gjorde. De anställda som hon mötte var inte teckenspråkskunniga. Istället fick de skriva lappar.

– Vi har personal som kan teckenspråk och som hade kunnat ta emot personen i fråga, säger Mattias Johansson.

Enligt honom skulle de medarbetare som mötte Niké ha hänvisat henne till de teckenspråkskunniga kollegorna på Dövteamet en våning upp. Om ett hjälpmedel gått sönder och man är i akut behov av ett nytt hjälpmedel så ska man kunna få ett nytt hjälpmedel på en gång, säger han. På nästa möte med ledningsgruppen kommer han att ta upp Niké Nordins fall för att se över rutinerna. Det mötet har, vid DT:s pressläggning, inte ägt rum än.

– Vi ska förbättra oss, säger Mattias Johansson.

DT har tagit kontakt med alla 21 landsting och regioner i Sverige och tagit reda på hur fort man får ett nytt hjälpmedel, hur lång reparationstiden är och hur och när man kan kontakta dem. **Deras svar hittar du på sidorna 6-7.** Det är stora skillnader mellan hörselverksamheterna i landet. Hur snabbt man kan få ett nytt hjälpmedel eller få sitt hjälpmedel lagat varierar mellan en och tio dagar. Det beror bland annat på om de har hjälpmedel och komponenter på lager och tekniker på plats.

Tomas Hellström, förbundsstyrelseledamot för Sveriges Dövas Riksförbund, tycker att det Nike Nordin drabbades av är ren diskriminering. Kunden ska få hjälp på en gång om ett hjälpmedel gått sönder. Hen ska inte behöva få vänta och ska ha rätt få ett nytt eller sitt hjälpmedel lagat på en gång.

TEXT: MOA GÄRDENFORS OCH NICLAS MARTINSSON

Försäkringsbolagens svar

IF: Om personen har hemförsäkring hos IF täcker vi kostnaden så det är personens försäkring som gäller, inte landstingets. Det spelar ingen roll om personen har ett fungerande brandlarm eller inte. Försäkringen täcker ändå och landstinget har inget ansvar.

Länsförsäkringar: Det är personens hemförsäkring som gäller oavsett om landstinget levererat eller inte och oavsett om det är personen som är vållande till branden eller inte. Om en försäkringskund skulle drabbas av en förvärrad skada på grund av att denne exempelvis inte kunnat uppmärksamma en brand i tid till följd av ett icke fungerande hjälpmedel fungerar ändå försäkringen fullt ut. För att landstinget skulle betraktas som skadeståndsskyldiga måste det både finnas samband och vara en följd av vårdslöshet.

Trygg-Hansa: Om personen i exemplet har en egen olycksfallsförsäkring så kommer den att lämna ersättning för eventuella personskador som uppstått på grund av branden. Vad gäller brandskadad egendom så lämnas ersättning för den genom hemförsäkringen. Vi skulle inte föra någon form av talan för återkrav mot landstinget.

DT TILLGÄNGLIGHETSKOLLAR: HÖRSELVERKSAMHETERNA

**1. Om ett hjälpmedel går sönder
– hur länge får man vänta tills man
får ett (nytt) fungerande hjälpmedel?**

**2. Får man låna annat
hjälpmedel under tiden?**

**3. Vilka öppettider, telefontider
och kontaktvägar har ni?**

Blekinge	Hjälpmedel som lämnas till verkstad på hörselvården lagas oftast på ett par dagar.	Ja, om trasig apparat behöver skickas iväg för reparation.	Öppet kontorstid mån-fre, telefonrådgivning morgon och eftermiddag mån-tors samt fredag morgon. Felanmälan kan göras dygnet runt via telefonsvarare.
Dalarna	På verkstaden på Hörcentralen i Falun får man hjälp samma dag. Delen som är trasig byts ut mot en fungerande. Gällande fast installerat hjälpmedel är väntetiden cirka två veckor.	–	Öppet mån-tors 8-11.30 och 12.15-16.30. Fred 8.00-11.30 och 12.15-16.00. Telefontid mån-fre 8-12. Mina vårdkontakter och mejl.
Gotland	Vi har max 5 dagar som riktmärke när det gäller hjälpmedel, lite beroende på om de ska skickas eller finns på lager.	Det beror på om vi kan laga själva eller måste skicka iväg. Oftast finns möjlighet att låna annat så länge.	Mejl fungerar alltid. Telefontid tis-fre 7-17. Man kan också gå via Region Gotlands växel.
Gävleborg	Det kan ta någon dag, förutsatt att vi har varan hemma i lager.	Hjälpmedlet byts oftast ut så fort som möjligt, förutsatt att vi har det i lager.	Telefontider till våra tekniker tis-tors kl. 8-9. Telefontider till Hörcentralen mån-fre kl. 7.30-10.00. Man kan lämna meddelande under andra tider. Kontakt genom Mina vårdkontakter. Öppet mån-fre 7.45-16.30.
Halland	Man får själv stå för väckarklocka och brandlarm men om andra system som t.ex. dörr/telefonsignal eller babylarm går sönder kan man få träffa tekniker samma eller nästa dag.	Våra tekniker lagar på plats. För större reparationer ca 5 arbetsdagar. Man får låna hjälpmedel under tiden.	Telefontid mån-fre 8-10. Avbokningar kan göras genom växeln vid andra tider och kontakt genom Mina vårdkontakter.
Jämtland	Kunden får låna ett hjälpmedel under tiden kundens hjälpmedel är på lagning.	–	Vi har öppet mån-fre 8-17. Telefontid 2 timmar/dag samt telefonsvarare övrig tid, mejla.
Jönköping	Hjälpmedel byts över disk eller blir reparerat via hembesök så fort det är möjligt, akut om det bedöms så.	Se fråga 1.	Mejl. Ringa dygnet runt och få ett klockslag när de ringer upp. Öppettider mån-fre 9-11.30 och mån-tors 13.30-15.30. Ambulerande mottagning dropin på fyra ställen i Jönköpings län.
Kalmar	Går produkten sönder inom garantitiden på 2 år, ska reparation vara klar på 7 dagar. Reparation av hjälpmedel i hemmet görs inom en vecka. Kommer man till hörselvården med sitt hjälpmedel får man med sig ett nytt hem. Om vi ej har det i lager är det firmans leveranstid som avgör hur fort det går.	Ja, om det behövs.	Öppet mån-tors 7.30-16.45 och fre 7.30-14. Telefontid för om- och avbokningar må-fr 8-10 samt må-to 13-14 och för rådgivning av audionom må, ti, to, fr kl. 8.30-9.30.
Kronoberg	Hjälpmedel som går sönder skickas ofta iväg för att lagas. Klar inom 7 dagar. Reparation av hjälpmedel i hemmet görs så fort som möjligt. Kommer man till hörselvården med ett portabelt hjälpmedel som dömts ut får man med sig ett nytt hem.	Se fråga 1.	Växjö Tekniska hörselvården: Bokade besökstider mån-ons 9-12. Telefontid mån-ons 9-12. Ljungby Tekniska hörselvården – besökstider tors 9-12. Mejl.
Norrbottn	Om patienten tar med utrustningen och kommer till hörcentralen eller att utrustningen skickas hit, så fixar vi det på en gång. Hembesök av tekniker – ca 1-2 veckors väntetid. Vi har långa avstånd, man kör inte 70 mil på en eftermiddag	–	Öppen mottagning på tekniska hörselvården 8-11 varje dag. Hörcentralen har telefon tid 8.30-14 mån-tors. Mejla till Hörcentralen eller Tekniska Hörselvården.

1. Om ett hjälpmedel går sönder – hur länge får man vänta tills man får ett (nytt) fungerande hjälpmedel?

2. Får man låna annat hjälpmedel under tiden?

3. Vilka öppettider, telefontider och kontaktvägar har ni?

Skåne	Lämna in ett trasigt hjälpmedel på den öppna mottagningen. Enligt Region Skånes avtal med leverantör ska produkten vara reparerad och användaren tillhanda inom 10 arbetsdagar.	Under tiden hjälpmedlet är på reparation finns, om så önskas, möjlighet att låna ett annat hjälpmedel.	Kontakta Dövenheten via Mina vårdkontakter, mejl, tidsbokade besök eller på öppna mottagningar i Malmö, Helsingborg och Kristianstad. Öppettider på Dövenhetens hemsida.
Stockholm	För mobila hjälpmedel besök serviceverkstaden på Rosenlunds sjukhus. Om felet är enkelt lagas det på plats. Annars måste produkten skickas iväg. För fast installation i hemmet beställer audionom reparation från ett företag.	Vid stort behov av hjälpmedel får personen låna annat. När hjälpmedlet inte går att laga förskriver vi ett nytt direkt eller så fort som möjligt.	Serviceverkstaden har öppet mån-tors 9-16 (lunch 12-13) och fredag kl 9-12. Telefontider mån-tis 10-12 och 12.45-14, ons-tor 10-12 och fredag 9-11. Texttelefon – svar inom 24 h på vardagar. Och via Mina vårdkontakter.
Södermanland	Inom 5 arbetsdagar från det att felanmälan kommit in förutsatt att det är något vi har på hyllan och slipper beställa.	Inte möjligt att låna.	Öppettider mån – fredag 8-16. Kundtjänst har öppet till 17. Telefon.
Uppsala	I första hand repareras det trasiga hjälpmedlet. Om det inte går att laga får man ett nytt hjälpmedel istället.	Hjälpmedlet lagas direkt på plats om tekniker och komponenter finns. Om hembesök önskas tar det 1-2 veckor. Annat hjälpmedel lånas ut.	Öppet mån-tors 8-16.30 samt fredag 8-16. Telefontid mån-fre 8-11. Bildtelefon har telefontid mån-fre 8.30-11. Mejl och Mina vårdkontakter. Sms för döva användare.
Värmland	Väckarklocka och brandlarm köper man själv och får vänta ca 2 dagar. Babyskrik får man av landstinget och lagat ofta inom 2 dagar, om man lämnar in det hos oss. För hembesök tar det en vecka.	I genomsnitt en vecka. Man får inte låna något hjälpmedel under tiden.	Telefontid klockan 8-9 på vardagar. Mejl genom 1177 dagtid klockan 8-16.
Västerbotten	Ifall man kommer med hjälpmedlet till tekniska hörselvården får man hjälp direkt i de flesta fall.	Vid behov kan hörapparat lånas ut. Tiden att få sitt hjälpmedel lagat varierar.	Öppet 9-11 alla dagar och telefontid 9-10:30 alla dagar i Umeå. Skellefteå och Lycksele har andra telefon- och öppettider. Mina vårdkontakter.
Väster-norrland	Max 10 dagar.	Nej, vi lagar direkt eller byter ut.	Landstingets hemsida, 1177, mejl, telefonsvarare.
Västmanland	Allt från 1 och 7 dagar beroende på bemanning och om vi har produkten på lager.	Man kan få ett hjälpmedel på lån, trasiga produkter skickas till leverantörerna.	Telefontid mån- fre 8-10. Kontakt via Mina vårdkontakter. Mejl direkt till våra tekniker.
Västra Götaland	Installationsfria hjälpmedel som gått sönder byts ut direkt om man lämnar in dem hos oss. Vi brukar ha hjälpmedel på lager. När det gäller fast installation – hembesök kan göras och bokas i förväg.	Se svar 1.	Mejl, sms, bildtelefon och texttelefon. Vi har 17 mottagningar i Västra Götalandsregionen. Telefontider främst på förmiddagen. Ring och boka besök. Verkstad finns i Borås, Göteborg, Skövde och till viss del Vänersborg.
Örebro	Om man lämnar in ett icke fungerande hjälpmedel på jourmottagningen repareras det eller ersätts med ett annat hjälpmedel. Lagas i regel samma dag om man inte behöver beställa reservdelar.	Vi byter ut det trasiga hjälpmedlet mot ett fungerande om det inte går att reparera samma dag.	Jourmottagningen är öppen mån, tis och fre 8-11.30 och tors 13-17. Kontakt andra tider via Mina vårdkontakter.
Öster-götaland	Vi försöker reparera hjälpmedel så fort vi kan, idag är många hjälpmedel sådana att man kan ta med dem till Hörselvården och då kan vi som regel reparera eller byta ut dem direkt.	Se svar 1.	Öppet dagtid vardagar. Kontakt via Mina vårdkontakter. Telefontid kl 8-11 vardagar. Mejl.

DT har kortat hörselverksamheternas svar och reserverar sig för eventuella felaktigheter.

Behov av IT-stöd på teckenspråk

Stockholms Dövas Förenings tvååriga projekt, Teckenspråkigt IT-stöd för döva och hörselskadade, har nu kommit halvvägs. Hittills har projektet haft över 500 supportärenden.

– Det finns ett stort behov av IT-support på teckenspråk, säger projektledare Kenneth Lundh.

Stockholms Dövas Förening (SDF) hade tidigare haft många besök av medlemmar som ville ha hjälp med tekniska prylar, till exempel trasiga bildtelefoner. Bildtelefонтillverkare och Alternativ telefoni (en del av landstinget som tillhandahåller bild- och texttelefoner med mera) märkte också att många av deras kunder efterfrågade teknisk support på teckenspråk. Eftersom det inte fanns något supportcenter i Sverige som kunde ge IT-stöd på teckenspråk bestämde sig SDF för att starta projektet med stöd av Arvsfonden.

När Kenneth Lundh började arbeta med projektet i april förra året noterade han på en gång att det fanns ett stort behov av IT-support på teckenspråk. Nu har projektet hittills haft över 500 supportärenden.

– Det är mest äldre personer, 50 år och uppåt, som vill ha support på teckenspråk. Även yngre har varit hos oss men de är inte så många. De har andra sätt att få hjälp, till exempel av sina vänner eller så kollar de på Youtube hur man löser ett tekniskt problem, säger Kenneth Lundh.

Projektet, som har sitt kontor på SDF:s kansli, tar emot besök varje tisdag, onsdag och fredag. Vanliga frågor är hur man kan använda sin mobiltelefon för videochatt, hur man kan ansluta till internet hemma via router och hur man uppdaterar operativsystem med mera. När någon teknisk pryl inte fungerar så kan Kenneth Lundh hjälpa till med att felsöka.

– Jag utför dock inga reparationer, säger han.

Projektet erbjuder också kurser i hur man använder Windows 8.1 (operativsystem från Microsoft) och videochattprogrammen Facetime och Skype. Ungefär lika många kvinnor och män har vänt sig till projektet.

Nu har projektet funnits i ett år. Det har vuxit till en verksamhet för teckenspråkiga döva och hörselskadade invånare i Stockholms län. Broschyrer har delats ut om verksamheten på olika ställen, till exempel Dövteamet och Alternativ telefoni. Till hösten är planen att projektet blir nationellt genom att samarbeta med två-tre dövföreningar av olika storlekar utspridda i Sverige. Det är inte klart vilka de är.

Förhoppningen är att det tvååriga projektet övergår till en permanent verksamhet. Kenneth Lundh, som har IT-bakgrund, trivs med sitt arbete.

– Det är roligt att jobba med glada och tacksamma personer, säger han.

Kenneth Lundh vet hur man felsöker.

Han berättar om en äldre person som haft samma mobil i över tio år. Han använde den bara för att smsa. Sedan skaffade han sig en smart telefon.

– Han var i början osäker. Men nu vågar han skicka sms med den och vill gå vidare med att använda Skype och andra appar. Han hade tidigare inget internet hemma så han tog kontakt med sin bostadsrättsförening och frågade hur han kunde installera internet. Det är kul att se hans utveckling, säger Kenneth Lundh och ler.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

Läs mer om projektet på: arvsfonden.se/projekt/teckensprakigt-it-stod-for-dova-och-horselskadade

SVT Teckenspråk i Falun söker en

Reporter

svt

Vill du göra roliga och spännande barn- och ungdomsprogram på teckenspråk?

Är du en kreativ, entusiastisk person med stort tålamod?

Vi söker dig som kan bidra med innehåll till våra program i alla publiceringsformer och som kan vara med och utveckla redaktionens arbete.

SVT är ett public service-företag vars uppdrag vilar på en demokratisk idé. Vi producerar fri television. SVT är till för alla och vi arbetar för ökad mångfald både i vårt utbud och inom företaget. SVT är icke-kommersiellt och finansieras av tv-avgifter. SVT har 2100 anställda och vi finns på 33 orter över hela landet.

Läs mer på svt.se/arbetsplatsen

Döva tolkar likställs med hörande tolkar i Danmark

● Den danska teckenspråksdagen den 13 maj blir historisk. En grupp döva teckenspråkstolkar blir då certifierade av Den Nationale Tolke-myndighed. DNTM är den första myndighet som officiellt erkänner döva tolkar. Därmed kan de användas på samma villkor som utbildade hörande teckenspråkstolkar på ett bestämt antal områden, skriver Døvebladet. De döva tolkarna har gått en kurs på 150 timmar i tolk-teknik, dövblindtolkning och anpassat tecken-språk med mera som en del i danska dövför-bundets projekt Döva teckenspråkstolkar. I Danmark innebär certifiering att man inte har gjort något särskilt auktorisationsprov utan kravet är att man genomgått kursen och varit ute och arbetat som tolk. I Sverige har de döva tolkarna ännu inte samma status som de hörande. Maya Rohdell som leder SDR:s projekt Utbildning för döva tolkar och översättare gläds över nyheten från Danmark. "Det höjer statusen hos de döva tolkarna och leder till bättre tolk-kvalitet", säger hon.

I SVT Öppet arkiv förblir äldre program otextade

● SVT Öppet arkiv lanserades i våras. I det kan man hitta över 1 000 äldre program som visats på tv, till exempel Rederiet och Varuhuset. Även teckenspråksprogram som Teckenlådan och Upp med händerna finns i Öppet arkiv. Men inte alla program är textade. Karin Tideström uppger för Hörselskadades Riksförbunds tidning Auris att de program som redan sänts med text på tv behåller textningen. De program som inte varit textade tidigare förblir otextade.

Risbergsskolan läggs ner

● Samtliga partier i Örebro kommunfull-mäktige kom överens om att Risbergsskolan i Örebro ska läggas ned som gymnasieskola hösten 2016. En orsak är att det är brist på skollokaler i Örebro. Enligt Nerikes Allehanda fylls Risbergsskolas lokaler istället med Komvux-elever. De hörande Risbergsskoleleverna flyttar till Virginska skolan och Rudbecksskolan. Vart riksgymnasiet för döva och hörselskadade ska flytta är ännu oklart. "Det talas om två enheter, Tullängen eller Virginska", säger Nancy Dolk, lärare och utvecklingsledare till NA.

Hillary Clinton tecknade ILY

● Hillary Clinton meddelade i mitten av april i år att hon ställer upp i presidentvalet nästa år för Demokraterna. Som en del i kampanjen gav hon sig ut på en bilresa i USA. Hon stannade till på ett bageri i staden Keene i New Hampshire. Där arbetar en döv servitör. Hillary Clinton tecknade "I love you" till henne när hon mötte stammisarna på stället, enligt Associated Press.

Texta dina Youtubeklipp

● Hörselskadades Riksförbund uppmanar alla att alltid texta sina filmklipp på webben. För nästan en miljon människor i Sverige behöver text för att kunna förstå vad som sägs. På hrf.se finns instruktioner om hur man kostnadsfritt och snabbt textar ett Youtube- eller Vimeo-klipp med det webbaserade gratisprogrammet Amara.

CODA-barn fick ICA att texta

● Tio CODA (children of deaf adults) barn som gick på teckenspråkskurs på Manilla-skolan skrev ett brev till ICA och berättade att de hade döva föräldrar. I brevet berättade de också att de älskade ICA:s reklam på tv men att deras reklam inte är textad så deras föräldrar kan inte förstå vad som sägs. Därför önskade barnen att ICA ska börja texta sin reklam. Till svar fick de att ICA självklart tycker att CODA-barnens föräldrar ska kunna hänga med. Därför ska de börja texta sina Youtube-filmer.

48

guld-, silver- och bronsmedaljer delades ut till vinnarna i Deaflympics vinterspel i Khanty Mansiysk, Ryssland. 27 länder tävlade i 16 grenar, till exempel curling, hockey och snowboard. Sverige deltog dock inte. Däremot gjorde grannländerna Finland och Norge det. Deaflympics Vinter ägde rum 28 mars – 5 april.

DÖVHETEN

© VIKTOR JÄDERLUND

Inget kaffe i rutan för sportkommentator

Kristian Obbarius och Joachim Sundström är teckenspråkiga tv-sportkommentatorer. De har kommenterat två sporter hittills. Första gången var skid-SM i Örebro. Andra gången var en fotbollsmatch mellan Sverige och Iran. Båda tycker att det var mycket roligt och de hoppas att det blir fler tillfällen.

Båda bor i Örebro och sitter på SDI-kontoret när intervjun görs. De tycker att det är viktigt att det finns sportkommentatorer på teckenspråk för att döva tittare ska få se sport på sitt eget språk.

– Det känns kul att vi har fått möjligheten att vara sportkommentatorer. Det är viktigt med tillgänglighet, säger Joachim.

Kristian berättar att det gäller att förbereda sig mycket innan man kommenterar. Man måste läsa på mycket och se vilka som ska åka eller spela. Det innebär också att man som teckenspråkig sportkommentator måste förbereda mer jämfört med en hörande.

– Hörande sportkommentatorer har fördelar, de är två stycken samtidigt, kan dricka kaffe och ha papper med sig som innehåller allas namn för de syns ändå inte i rutan. Vi kan inte det eftersom en i taget måste synas i rutan, säger Joachim.

Men hur fungerar det rent praktiskt? De berättar att de ser matchen/tävlingen framför sig och de har en teckenspråkstolk som översätter allt som sägs utanför rutan.

– Vi har en skärm framför oss och när vi vill kommentera så trampar vi på en knapp på golvet så dyker vi automatiskt upp på skärmen, berättar Kristian.

De betonar att de kommenterar och inte relätolkar vad teckenspråkstolken säger. Det är bara deras egen tolkning av matchen eller tävlingen som uttrycks. Det var Region Örebro län som tog kontakt med dem och frågade om de ville sportkommentera skid-SM och de tyckte att det lät kul så de tackade ja. De hoppas att det blir ett fortsatt samarbete med dem så de

Kristian Obbarius i aktion.

kan sportkommentera större händelser som exempelvis VM.

Eftersom de inte kan stå i rutan med ett papper i handen får de frågan hur de kan memorera alla utländska svårstavade namn.

– När Sverige spelade mot Iran och de hade namn som vi inte var vana med så skulle det inte fungera om vi försökte memorera allas namn, så löste vi det genom att till exempel säga "Nu har iraniern nummer 7 bollen", berättar de.

Eftersom de har ett brinnande intresse för fotboll kan de memorera alla svenska fotbollsspelare, och även spelarnas namn från det tyska laget.

De vill att sportkommentatorerna på teckenspråk fortsätter och de hoppas att i sinom tid få ett eget studiosnack där de diskuterar med en teckenspråkig expertkommentator mellan halvlekarna. För under matchen/tävlingen kan de bara vara en i taget som kommenterar, till skillnad från att det alltid är två hörande sportkommentatorer som pratar. Om de skulle vara två samtidigt skulle de ta mycket plats i rutan och tittarna kan missa delar av matchen.

De diskuterar om de ska ha mer inlevelse när de sportkommenterar och sätta en personlig prägel hos sig själva.

– Det finns olika åsikter hos tittarna och vi har bara sportkommenterat två gånger och kan ändra på oss. Det är bra att tittarna tipsar och ger konstruktiv kritik så vi kan göra förändringar, avslutar Joachim.

TEXT: MOA GÄRDENFORS FOTO: TV4

Clownen Manne går i pension

● Snart pensioneras clownen Manne. Nästa år blir han 70 år gammal och har jobbat som clown sedan 70-talet. Han berättar att han tycker att det känns bra att få sluta och tycker att det finns annat än turnéer i livet. Eller sluta kommer han kanske inte riktigt att göra:

– Jag fortsätter att jobba när jag får göra det tillsammans med mina barn, Maria och Olle som också är clowner ibland.

Manne berättar att clownen är en urgammal figur som på ett eller annat sätt alltid finns där. Någon måste visa människorna att de är ganska löjliga ibland och ändå värda att älska.

Han får frågan vad han vill göra när han blir pensionär:

– Jag ska leka med mina barnbarn och kanske snickra litet. Och cykla. Och laga mat, berättar han.

Han får frågan vad som är hemligheten bakom den berömda bananen:

– Bananen är den perfekta symbolen. Den ser ut som en pistol men är fredlig. Den ser ut som något ganska manligt men är ändå söt och god. Och skalet är perfekt att halka på, avslutar han.

Det är aldrig för sent att följa sina drömmar

När jag var 13 år gammal läste jag Daniella Josbergs bok, "Döv – javisst". Hon blev min stora förebild då eftersom jag på den tiden också hade drömmar om att plugga i USA och bli advokat. Jag blev imponerad av hennes sätt att tänka och var själv också en viljestark tonårig. Jag identifierade mig med hennes ideal – att kämpa för rättvisan. Hon stod på sig och sade rakt ut vad hon tyckte. Jag var också den som vågade säga ifrån när jag tyckte att något var fel. Hon bröt dessutom mot normer och tog plats. Hon fick till exempel utstå en hel del kritik för att hon gick emot strömmen och inte valde att plugga på riksgymnasiet för döva i Örebro som "alla andra". Istället åkte hon som 15-åring till USA.

Idag är jag 25 och har fortfarande drömmar. När jag blickar tillbaka på mitt liv inser jag att jag redan hunnit med så mycket även om det kanske inte blev som jag tänkt mig när jag var en naiv tonårig. När man växer upp så förändras drömmarna.

Även om advokatdrömmen inte blev verklighet fick jag andra drömmar istället. Jag insåg att det var media och kommunikation jag egentligen brann för. Men det tog lång tid innan jag förstod det. När jag var 16 år visste jag att jag ville syssla med media och kommunikation men ändå ville jag inte begränsa mig. Därför pluggade jag natur på gymnasiet för att bredda mina valmöjligheter till högre utbildning. Jag velade mycket då och visste inte riktigt om jag vågade ta steget fullt ut och satsa på mitt stora intresse.

Det var först under inspelningen av realityserien "Mot alla odds" (ett tv-program där personer med olika funktionsnedsättningar gav sig ut på en vandring genom Nicaragua) som jag insåg att det var media och kommunikation jag mest av allt ville syssla med och att jag ville börja plugga igen. Varför insåg jag det först i Nicaragua? Jag kom bort från vardagshetsen, bort

från lönsloveriet, och kom till en vardag där varje ögonblick var värdefullt. Jag fick chansen att reflektera över mitt liv. Dessutom fick jag insyn i hur en TV-inspelning gick till. Där och då bestämde jag mig för att faktiskt våga ta steget fullt ut. Att syssla med det jag verkligen vill göra. Det är lätt att bli hemmablind när man lever i trygghet och har jobb. Upplevelsen i Nicaragua var ett slags uppvaknande för mig.

Nu är jag i slutskedet av min fjärde termin och har endast ett år kvar av min utbildning. Min tro är att allt i livet sker av en anledning men man kan också själv påverka vilken riktning ens liv tar. Jag anser också att utmaningarna har tagit mig dit jag är idag. Man lär sig ständigt något från olika saker i livet, olika upplevelser, olika möten med människor, olika platser man besökt och olika utmaningar man mött på. Daniella Josberg fick mig att bli fast besluten: det var att jag skulle börja plugga i USA direkt efter grundskolan. Utbytesåret på en high school i USA gjorde att jag ville sikta ännu högre. Gymnasiet gav mig tre värdefulla år. Livet efter gymnasiet har bjudit på en hel del överraskningar. Om du frågade mig för sex år sedan hade jag inte trott att jag skulle bli kär i en dansk som jag nu är tillsammans med, medverka i ett TV-program och flytta till Kalmar för att plugga. Jag har mycket att tacka "Mot alla odds" för – den tv-serien har gjort att jag har kommit närmare min dröm om att jobba med media och kommunikation.

Vilken är din dröm? Det är aldrig för sent att följa den.

PETRA ÖRLEGÅRD pluggar Media Management på Linnéuniversitetet i Kalmar och är en drömmare som ständigt söker oförglömliga upplevelser och som brinner för löpningen.

Läs mer på dovastidning.se

European Song Contest i Wien tecken-språksgestaltas på internationella tecken. Delil Yilmaz och Sandra Schügerl är två av medverkande.

DT recenserar The Tribe – en stark ukrainsk film om ett internat för döva. "Socialrealistiskt drama som går in under huden", är DT:s omdöme.

SDR och SDF ordnade ett seminarium på Dövas hus i Stockholm om tv på teckenspråk. Tv-folk från SVT, TV4 och UR deltog.

Tolkutbildning som ger poäng

Kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning på Stockholms universitet startades 2013 och är den första akademiska tolkutbildningen i Sverige. Utbildningen är på tre år och är kortare än de flesta folkhögskolorna som har en utbildning på fyra år. Nu läser tolkeleverna sin fjärde termin. DT har följt undervisningen under en förmiddag.

Det var fyrtio studenter som började hösten 2013. Nu är femton kvar. Kandidatprogrammet är tre år långt och man kan välja att bli teckenspråkstolk eller fortsätta läsa på magister- eller masternivå inom huvudområdet översättningsvetenskap.

Tolkeleverna får frågan varför de valde att söka till Stockholms universitet och inte till någon folkhögskola. Det gemensamma svaret är att de vill få poäng för det de läser. Läraren Magnus Ryttervik bekräftar för studenterna att det finns en fördel med att läsa till teckenspråkstolk på Stockholms universitet. Det är att om man väljer att hoppa av eller avsluta sina studier så kan man ändå använda sina högskolepoäng till andra program.

Utbildningen är på tre år och studenterna får frågan om de hade önskat att få ett extra år.

– Det kan kännas stressigt och jag vill tro att det ska räcka, säger studenten Tova Dolk Flodin. En skillnad är att studenten bara blir teckenspråkstolk och inte dövblindtolk som man oftast blir om man läser på en folkhögskola.

Läraren Eira Balkstam berättar att på Stockholms universitet har de funderingar på att införa en CSN-berättigad praktiktermin efter avslutade studier så tolkeleverna får möjlighet att praktisera innan de börjar jobba som teckenspråkstolk.

Utbildningen innebär att studenterna måste göra tentor, examinationsuppgifter och även ett examensarbete. Studenterna upplever att det är mycket teori. Man måste läsa mycket och de tycker att utbildningen har en hög nivå. Studenten Anna Trolin berättar att hon valde SU för hon vill göra en akademisk karriär. – Det är mycket teoretisk föreläsning och det är bra att vi får tillämpa teorin på teckenspråket, berättar studenten Malin Lundberg.

09.01 Elva av femton tolkstuderanter sitter samlade i föreläsningssalen i C-korridoren. Läraren Eira Balkstam berättar att dagens lektion består av tre olika övningar med olika målgrupper och tolkeleverna delas upp i tre grupper.

09.24 Grupp 1: Tolkstudenterna får uppdraget att titta på en Mr Bean-film och samtidigt återberätta den till sina studentkamrater som sitter med ryggen vänd mot skärmen.

Magnus Ryttervik förklarar komplexiteten att använda en "v-handform" när tecknet representerar en person. Han ger exemplet att om man tecknar "lägga sig i sängen" så föreställer man sig att personen ligger på rygg. Men hur funkar det i det här fallet när Mr Bean hamnar på mage i den kända intron? Han förklarar att teckenspråket har motoriska begränsningar.

– När man återberättar att Mr. Bean faller ner får man tillägga tecknet "rygg" för att förklara att Mr. Bean ligger med ryggen uppåt, förklarar han.

10.08 Alla studenter är tillbaka efter första rasten och har bytt övning. Grupp 2 har en rollspelsövning från en tidigare tolkövning. Tolkstudenterna har papper med repliker och intar mäkklarens och döva personernas roller och diskuterar bland annat renovering, ekonomi och lån. I bakgrunden skyntas läraren Eira Balkstam som ger instruktioner till grupp 3.

– Genom den här övningen får studenterna öva på facktermer och samtidigt teckenspråkstolka vardagliga situationer, förklarar Eira Balkstam.

11.02 I sista delen av lektionen återberättar grupp 3 sagan Totte. Målgruppen är yngre barn och varje tolkstuderant turas om att återberätta sagan till varandra. Läraren Magnus Ryttervik kommer förbi och diskuterar med sina studenter om när ett tecken blir för svenskpåverkat.

– Man ska undvika tecknet "D-Å" och istället kan man ersätta det med tecknet "FÄRDIG", förklarar han.

11.45 Lektionen slutar. Tolkeleverna går och äter lunch.

TEXT OCH FOTO: MOA GÄRDENFORS

Teckenspråkstolkutbildningen ses över av Statskontoret

● Statskontoret har fått i uppdrag av regeringen att se över teckenspråkstolkutbildningarna på folkhögskolorna och över hur stort behov av tolkar det finns. I regeringens beslut står det också att Stockholms universitets nya utbildning i teckenspråk och tolkning gör att bidraget till folkhögskolornas tolkutbildningar från och med 2017 halveras. Det innebär att antalet folkhögskolor som erbjuder tolkutbildning kan komma att minska. Statskontoret ska senast den 30 oktober 2015 bli klar med översynen.

09.24

10.08

09.24

10.08

11.02

11.02

Schwungs kontor.

12K:s kontor.

Kollektivkontor på N26 i Köpenhamn

Tio minuter från stationen Nørreport ligger lokalen N26 på Nørrebrogade 26 i Köpenhamn. Lokalen är på cirka 300 kvadratmeter i vilken fem teckenspråkiga verksamheter huserar: medieföretaget Schwung, tolkföretaget 12K, utbildningsföretaget Tegnstuen, skrivtolkföretaget Tekst tolk och tolkföretaget Tolketid. DT har besökt N26.

12K, Schwung och Tegnstuen kom på idén att ha en gemensam lokal. I november 2011 flyttade de in. Nathalie Hein på Schwung berättar:

– Vi ville flytta till en större lokal eftersom vårt gamla kontor blev drabbat av inbrott två gånger. Vi delade då lokalen med två andra hörande företag och upplevde samarbetet som positivt. Då började vi fundera på om vi inte skulle ha en gemensam lokal med andra döva företag. Samtidigt fick vi veta att 12K letade efter en ny lokal. Så vi kollade på olika alternativ och hittade till slut den här lokalen som passade oss, och Tegnstuen som vi då hade inlett ett litet samarbete med.

Mette Bertelsen på Tegnstuen fortsätter:

– Eftersom Tegnstuen är ett litet företag finns det flera fördelar med en stor lokal som vi kan dela med andra, bland annat gemensamma utrymmen som möteslokal, matrum och så vidare. Ett stort plus för N26 är nätverket och den sociala miljön. Ett exempel är att tolkarna på 12K är bättre på att avläsa oss döva än tolkarna på andra tolkföretag, vilket jag tror beror på den teckenspråkiga miljön här.

Vivien Batory på Schwung berättar att Schwung har kunnat utvecklas och växa större tack vare flytten. Nu har de fler anställda och projekt än tidigare.

Som mest har det varit 11 olika företag på N26. Idag är det bara fem kvar. Vivien förklarar:

– I början behövde vi fylla de lediga utrymmena på N26 men nu måste vi säga nej till flera hyresgäster då lokalen blivit för liten. Vi hade t.ex. ett mycket nära samarbete med företaget Churchill's när de hade kontor här. Nu har företaget flyttat till en större lokal eftersom deras kontor här blev för litet efter att de expanderat. Vi har ett fortsatt samarbete med dem men det är ju inte på samma sätt som när vi träffades här på N26 varje dag.

Mette bekräftar att lokalen blivit för liten och att Tegnstuen

inte kan bli större än vad den är nu med tanke på att deras kontor bara rymmer fyra personer. Hon är dock positiv till att leta efter en större lokal där teckenspråkiga företag kan husera.

Samarbetet med de andra företagen har fungerat bra, tycker Jakob Gade på 12K.

– När vi behöver hjälp med något eller undrar över något kan vi alltid komma in till de andra och få hjälp. Vi utbyter tjänster med varandra, med lite rabatterade priser. Annars har vi respekt för varandras verksamhet och stör inte direkt varandra, utan bara när det behövs.

Mette säger:

– Jag upplever ingen konkurrens mellan företagen här utan mer som att vi kan komplettera varandra lite, t.ex. gemensamma småprojekt eller köpa någon tjänst av varandra. Vi kan då fokusera på vår verksamhet när vi har mycket att göra en period.

På frågan om det finns några regler uppsatta i lokalen säger både Nathalie och Vivien att det inte riktigt behövs.

– Vi har förtroende och respekt för varandra och eftersom varje företag har sin egen verksamhet och sitt kontor har det inte blivit några konflikter.

Jakob säger:

– Vi har den senaste tiden diskuterat vilken språkpolicy vi ska ha här. Får t.ex. våra tolkar prata på kontorstid? Vi har försökt lyfta fram diskussionen om vi ska ha en teckenspråkspolicy eller inte men i övrigt upplever jag att det är en riktigt social teckenspråkig miljö här. Jag trivs bra här.

Mette berättar:

– Jag upplever kunskapsutbytet som den stora vinsten här på N26. Det är en bra arbetsmiljö för oss. Det är också vanligt att det kommer kunder som besöker flera verksamheter på N26 under en och samma dag. Vi har diskuterat olika projektsamarbeten med de andra men på grund av resurs- och tidsbrist har vi ingen möjlighet att genomföra alla idéer.

På N26 ordnas det också gemensamma träffar såsom after work, jul- och sommarfester, föreläsningar och liknande, berättar Mette. Gemenskapen är viktig på N26. Ett exempel är att alla äter lunch tillsammans. Tidigare brukade varje företag turas om att ordna med lunch till alla. Det tog för mycket resurser och tid från den ordinarie företagsverksamheten i och med att några företag växte. Då kom alla företag överens om att gemensamt betala för en husmor. Nu har de en hörselskadad kvinna som arbetar några timmar om dagen med att ordna lunch för alla på N26.

Jakob säger:

– Vid lunch har vi en möjlighet att umgås med alla företag utan att det blir jobbsnack. Vi pratar om allt möjligt och har en ordentlig paus från jobbet.

Jag är med på den gemensamma N26-lunchen där en typisk dansk smörgåslunch med rågbröd och olika pålägg serveras.

Så fort alla ätit och pratat klart så går alla tillbaka till sina kontor och jobbar vidare.

En vanlig arbetsdag på N26 med andra ord.

TEXT OCH FOTO: PETRA ÖRLEGÅRD

Fr.v. Maja Lidbrink, Mindy Drapsa, Anette Pellebergs, Jonas Brännvall, Malin Johansson och Filip Burman.

I Stockholm finns H26

Jonas Brännvall, ägare av Tolkforall, diskuterade med Mindy Drapsa, delägare av produktionsbolaget Dramaski, möjligheten att ha ett gemensamt kontor. De gjorde slag i saken och hittade en lokal (H26) på Hälsingegatan 26 i Stockholm. Jonas Brännvall tycker det är positivt att jobba tillsammans med ett annat teckenspråkigt företag och dela med sig av varandras idéer och tankar i en teckenspråksmiljö.

TEXT & FOTO: MOA GÄRDENFORS

Dövföreningarnas fritidsanläggningar 2015

Dygnspris om inget annat anges.

<p>Carlstorp Nybrovägen 21, 386 43 Färjestaden Säsong: Maj-oktober. Övriga tider efter överenskommelse.</p> <p>Information och bokning SMS: 073-774 87 21 E-post: carlstorp.oland@sdrf.se</p> <p><i>Kalmar Läns Dövas Förening</i></p>	<p>Logi</p> <table> <tr><td>Vuxen</td><td>225:-</td></tr> <tr><td>6-17 år</td><td>100:-</td></tr> <tr><td>0-5 år</td><td>Gratis</td></tr> </table> <p>Bokar du en vecka får du 10% rabatt.</p>	Vuxen	225:-	6-17 år	100:-	0-5 år	Gratis	<p>Husvagn 300:-</p> <p>Tält</p> <table> <tr><td>Stor</td><td>250:-</td></tr> <tr><td>2-man</td><td>175:-</td></tr> </table> <p>Inklusive dusch och el.</p>	Stor	250:-	2-man	175:-	<p>Övrig information * 22 bäddar. * Närhet till bad.</p>
Vuxen	225:-												
6-17 år	100:-												
0-5 år	Gratis												
Stor	250:-												
2-man	175:-												

<p>Gästhem Västanvik Winterommes väg 5, 793 92 Leksand</p> <p>Information och bokning Telefon: 0247-641 30 Texttelefon: 0247-641 39 E-post: vastanvik@sdrf.se Webbplats: www.vastanviksfhs.se/boende/vandrarhem</p> <p><i>Carlborgsons gård, Västanviks folkhögskola</i></p>	<table> <thead> <tr> <th>Logi</th> <th>SDR-medlem</th> <th>Ej medlem</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Dubbelrum</td><td>400:-</td><td>460:-</td></tr> <tr><td>Enkelrum</td><td>600:-</td><td>660:-</td></tr> <tr><td colspan="3"> </td></tr> <tr><td>Helpension</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Dubbelrum</td><td>740:-</td><td>800:-</td></tr> <tr><td>Enkelrum</td><td>940:-</td><td>1000:-</td></tr> <tr><td colspan="3"> </td></tr> <tr><td>Vandrarhem</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Dubbelrum</td><td>250:-</td><td></td></tr> <tr><td>Extrabädd</td><td>110:-</td><td></td></tr> <tr><td>Lakan hyra</td><td>100:-</td><td></td></tr> </tbody> </table>	Logi	SDR-medlem	Ej medlem	Dubbelrum	400:-	460:-	Enkelrum	600:-	660:-				Helpension			Dubbelrum	740:-	800:-	Enkelrum	940:-	1000:-				Vandrarhem			Dubbelrum	250:-		Extrabädd	110:-		Lakan hyra	100:-		<table> <thead> <tr> <th>Stuga</th> <th>SDR-medlem</th> <th>Ej medlem</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Vecka</td><td>700:-</td><td>750:-</td></tr> <tr><td></td><td>4.200:-</td><td>4.500:-</td></tr> </tbody> </table>	Stuga	SDR-medlem	Ej medlem	Vecka	700:-	750:-		4.200:-	4.500:-	<p>Övrig information * 174 bäddar.</p>
Logi	SDR-medlem	Ej medlem																																														
Dubbelrum	400:-	460:-																																														
Enkelrum	600:-	660:-																																														
Helpension																																																
Dubbelrum	740:-	800:-																																														
Enkelrum	940:-	1000:-																																														
Vandrarhem																																																
Dubbelrum	250:-																																															
Extrabädd	110:-																																															
Lakan hyra	100:-																																															
Stuga	SDR-medlem	Ej medlem																																														
Vecka	700:-	750:-																																														
	4.200:-	4.500:-																																														

<p>Sjöstranden Kräftvägen 10, 281 35 Hässleholm</p> <p>Information och bokning Ulla Wittesjö Texttelefon/fax: 0451-126 63 SMS: 073-326 72 32</p> <p><i>Dövas Förening "Göingen" i Hässleholm</i></p>	<table> <thead> <tr> <th>Logi</th> <th>Egen medlem</th> <th>SDR-medlem</th> <th>Ej medlem</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Vuxen</td><td>100:-</td><td>150:-</td><td>200:-</td></tr> <tr><td>6-14 år</td><td>35:-</td><td>35:-</td><td>35:-</td></tr> <tr><td>0-5 år</td><td>Gratis</td><td>Gratis</td><td>Gratis</td></tr> <tr><td colspan="4"> </td></tr> <tr><td>Hasselstuga med pentry och WC</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Dubbelrum</td><td>200:-</td><td>300:-</td><td>400:-</td></tr> <tr><td>Extra säng</td><td>50:-</td><td>50:-</td><td>50:-</td></tr> <tr><td colspan="4"> </td></tr> <tr><td>Friggebo med tillgång till huset</td><td>200:-</td><td>250:-</td><td>300:-</td></tr> </tbody> </table>	Logi	Egen medlem	SDR-medlem	Ej medlem	Vuxen	100:-	150:-	200:-	6-14 år	35:-	35:-	35:-	0-5 år	Gratis	Gratis	Gratis					Hasselstuga med pentry och WC				Dubbelrum	200:-	300:-	400:-	Extra säng	50:-	50:-	50:-					Friggebo med tillgång till huset	200:-	250:-	300:-	<table> <thead> <tr> <th>Husvagn</th> <th>SDR-medlem</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Utan el</td><td>150:-</td></tr> <tr><td>Med el</td><td>200:-</td></tr> </tbody> </table>	Husvagn	SDR-medlem	Utan el	150:-	Med el	200:-	<p>Övrig information * 10 bäddar + extra sängar. * Lakan hyra 20:- * Tillgång till tvätt 20:- * Daggäster - tillgång till kök 20:- * 2,5 km till bad med kiosk/café och dusch/WC.</p>
Logi	Egen medlem	SDR-medlem	Ej medlem																																														
Vuxen	100:-	150:-	200:-																																														
6-14 år	35:-	35:-	35:-																																														
0-5 år	Gratis	Gratis	Gratis																																														
Hasselstuga med pentry och WC																																																	
Dubbelrum	200:-	300:-	400:-																																														
Extra säng	50:-	50:-	50:-																																														
Friggebo med tillgång till huset	200:-	250:-	300:-																																														
Husvagn	SDR-medlem																																																
Utan el	150:-																																																
Med el	200:-																																																

<p>Slädaviken</p> <p>Information och bokning Mobiltelefon/SMS: 070-394 27 88 E-post: info@mdfkotte.se Webbplats: www.mdfkotte.se/?page_id=45 Säsong: 15 maj-15 september.</p> <p>Slädaviken är endast till för medlemmar i SDR och medlemmarnas släkt, vänner och bekanta.</p> <p><i>Medelpads Dövas Förening</i></p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Logi</th> <th>Egen/SDR-medlem</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Stuga</td> <td>350:-</td> </tr> <tr> <td>Fredag-söndag</td> <td>600:-</td> </tr> <tr> <td>Vecka</td> <td>2.000:-</td> </tr> <tr> <td>1 månad</td> <td>3.000:-</td> </tr> <tr> <td colspan="2">+250:- i depositionsavgift som fås tillbaka om stugan är städad.</td> </tr> </tbody> </table>	Logi	Egen/SDR-medlem	Stuga	350:-	Fredag-söndag	600:-	Vecka	2.000:-	1 månad	3.000:-	+250:- i depositionsavgift som fås tillbaka om stugan är städad.		<table border="1"> <thead> <tr> <th>Husvagn</th> <th>Egen/SDR-medlem</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Utan el</td> <td>100:-</td> </tr> <tr> <td>Fredag-söndag</td> <td>200:-</td> </tr> <tr> <td>Vecka</td> <td>600:-</td> </tr> <tr> <td>Med el</td> <td>+25:- per dygn</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Tält (upp till 4 personer)</td> </tr> <tr> <td></td> <td>100:-</td> </tr> <tr> <td>Fredag-söndag</td> <td>175:-</td> </tr> <tr> <td>Vecka</td> <td>550:-</td> </tr> <tr> <td>Fler än 4 personer</td> <td>20:- extra per person</td> </tr> </tbody> </table>	Husvagn	Egen/SDR-medlem	Utan el	100:-	Fredag-söndag	200:-	Vecka	600:-	Med el	+25:- per dygn	Tält (upp till 4 personer)			100:-	Fredag-söndag	175:-	Vecka	550:-	Fler än 4 personer	20:- extra per person	<p>Övrig information</p> <ul style="list-style-type: none"> * 20 bäddar. * Nära till livsmedelsaffär, Birsta City, IKEA. * Barnvänlig bad i anslutning till tomten. * Tillgång till toaletter, dusch, tvätt och kök.
Logi	Egen/SDR-medlem																																		
Stuga	350:-																																		
Fredag-söndag	600:-																																		
Vecka	2.000:-																																		
1 månad	3.000:-																																		
+250:- i depositionsavgift som fås tillbaka om stugan är städad.																																			
Husvagn	Egen/SDR-medlem																																		
Utan el	100:-																																		
Fredag-söndag	200:-																																		
Vecka	600:-																																		
Med el	+25:- per dygn																																		
Tält (upp till 4 personer)																																			
	100:-																																		
Fredag-söndag	175:-																																		
Vecka	550:-																																		
Fler än 4 personer	20:- extra per person																																		

<p>Solhem</p> <p>Skarviksvägen 100, 430 94 Bohus-Björkö Mobiltelefon/SMS: 076-165 08 28 Hela säsongen.</p> <p>Information och bokning Mobiltelefon/SMS: 076-165 08 28 E-post: gullan41@hotmail.com / pam@gdf.nu Webbplats: www.gdf.sdr.org/solhem</p> <p><i>Göteborgs Dövas Förening</i></p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Logi</th> <th>Egen medlem</th> <th>SDR-medlem</th> <th>Ej medlem</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Stora Huset</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Vuxen (sommar)</td> <td>110:-</td> <td>160:-</td> <td>250:-</td> </tr> <tr> <td>Vuxen (vinter)</td> <td>120:-</td> <td>170:-</td> <td>260:-</td> </tr> <tr> <td>7-17 år</td> <td>50:-</td> <td>75:-</td> <td>100:-</td> </tr> <tr> <td>0-6 år</td> <td>Gratis</td> <td>35:-</td> <td>55:-</td> </tr> <tr> <td>Lakan/handduk hyra</td> <td>50:-</td> <td>50:-</td> <td>55:-</td> </tr> </tbody> </table>	Logi	Egen medlem	SDR-medlem	Ej medlem	Stora Huset				Vuxen (sommar)	110:-	160:-	250:-	Vuxen (vinter)	120:-	170:-	260:-	7-17 år	50:-	75:-	100:-	0-6 år	Gratis	35:-	55:-	Lakan/handduk hyra	50:-	50:-	55:-	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Husvagn</th> <th>Egen medlem</th> <th>SDR-medlem</th> <th>Ej medlem</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Med el</td> <td>150:-</td> <td>170:-</td> <td>200:-</td> </tr> <tr> <td></td> <td>+2:-/kWh</td> <td>+2:-/kWh</td> <td>+2:-/kWh</td> </tr> <tr> <td colspan="4">Tält</td> </tr> <tr> <td>Utan el</td> <td>50:-</td> <td>50:-</td> <td>100:-</td> </tr> <tr> <td>Med el</td> <td colspan="3">+30:- per dygn</td> </tr> <tr> <td colspan="4">Övrig information</td> </tr> <tr> <td colspan="4">* 48 bäddar.</td> </tr> <tr> <td colspan="4">* 100 m egen gångväg till bad.</td> </tr> <tr> <td colspan="4">* Tillgång till tvätt.</td> </tr> <tr> <td colspan="4">* Dagbesök/bilparkering 10:- (egen medlem), 20:- (SDR-medlem), 20:- (ej medlem).</td> </tr> </tbody> </table>	Husvagn	Egen medlem	SDR-medlem	Ej medlem	Med el	150:-	170:-	200:-		+2:-/kWh	+2:-/kWh	+2:-/kWh	Tält				Utan el	50:-	50:-	100:-	Med el	+30:- per dygn			Övrig information				* 48 bäddar.				* 100 m egen gångväg till bad.				* Tillgång till tvätt.				* Dagbesök/bilparkering 10:- (egen medlem), 20:- (SDR-medlem), 20:- (ej medlem).			
Logi	Egen medlem	SDR-medlem	Ej medlem																																																																							
Stora Huset																																																																										
Vuxen (sommar)	110:-	160:-	250:-																																																																							
Vuxen (vinter)	120:-	170:-	260:-																																																																							
7-17 år	50:-	75:-	100:-																																																																							
0-6 år	Gratis	35:-	55:-																																																																							
Lakan/handduk hyra	50:-	50:-	55:-																																																																							
Husvagn	Egen medlem	SDR-medlem	Ej medlem																																																																							
Med el	150:-	170:-	200:-																																																																							
	+2:-/kWh	+2:-/kWh	+2:-/kWh																																																																							
Tält																																																																										
Utan el	50:-	50:-	100:-																																																																							
Med el	+30:- per dygn																																																																									
Övrig information																																																																										
* 48 bäddar.																																																																										
* 100 m egen gångväg till bad.																																																																										
* Tillgång till tvätt.																																																																										
* Dagbesök/bilparkering 10:- (egen medlem), 20:- (SDR-medlem), 20:- (ej medlem).																																																																										

Ha en trevlig sommar!

NAMN: Lars Bengt-Yngve Wallin
ÅLDER: Fyller 65 år den 31 maj
FAMILJ: Hustrun Gunilla
BOR: Solna i Stockholm
YRKE: Universitetslektor i teckenspråk
GÖR HELST PÅ FRITIDEN: Promenerar i Hagaparken
LÄSER HELST: Deckare
FAVORITTECKEN: Inte I love you (ILY)-tecknet – är lite trött på det

”Jag halkade på ett bananskal och råkade hamna här”

I sommar efter 37 år i forskarvärlden går universitetslektorn Lars ”Farfar” Wallin, från Lyrestad, i pension. När han var liten var han ett av döva barnen i Sverige som gick upp i rök och deras klasskamrater undrade vart de tog vägen. Han berättar att det var slumpen som drog in honom till universitetsvärlden och att han aldrig haft tråkigt på jobbet.

Vi möts utanför kontoret som ligger på institutionen för lingvistik på Stockholms universitet. Lars Wallin och jag börjar gå längs universitetskorridoren när vi möts av en annan kollega till honom som också är min lärare. Hon frågar oss om det är dags för lektion.

– Nej, den här gången är det jag som är offret, svarar han och skrattar.

I dag intar vi våra nya roller. Den här gången är han inte min lärare och jag är inte hans student. Nu intar jag rollen som reporter och han som universitetslektor Lars Wallin. Vi sätter oss på ett café på Stockholms universitet och diskuterar att vi har helt andra roller den här gången. Vi kommer överens om att döva ofta är duktiga på att inte blanda ihop sina roller. Jag tänker att jag är tacksam över privilegiet att få jobba som reporter för nu får jag äntligen ta reda på mer om samma person som betygssatt mig.

Lars Wallin har ett persontecken som betyder ”Farfar”. Det kanske till och med är fler som känner till honom som ”Farfar”, och inte som Lars. Hans persontecken används till och med internationellt. Jag frågar om han i utlandet kallas för ”Grandpa” (farfar på engelska) och han skrattar och säger att han inte blir det, men det svenska persontecknet ”Farfar” kvarstår.

Men hur uppstod hans persontecken egentligen?

– När jag gick på Blockhusudden var jag ofta i närheten av yngre barn från Manillaskolan. Då lekte jag mycket med dem och de tyckte jag var snäll, rolig att leka med och de såg mig som en farfar. Där började det, säger han leende.

Men det var inte riktigt där som hans persontecken fick sitt fäste. Det var först när han började jobba på Stockholms universitet. Då var Lars-Åke Wikström (LÅW) en av hans kollegor och hans persontecken var L som i en upprepande rörelse fördes neråt – precis det persontecken som han själv hade. Nu fanns det två Lars på institutionen med samma persontecken. Han berättade för sina kollegor att han i tonåren blev kallad för ”Farfar” och då började kollegorna kalla honom för det.

I sommar blir Lars Wallin pensionär efter 37 år som universitetslektor i teckenspråk på Stockholms universitet. Men hur hamnade han i forskarvärlden egentligen?

– Man kan säga att jag halkade på ett bananskal och råkade hamna här, säger han och skrattar.

Lars Wallin fyller 65 år i slutet av maj och är född i Lyrestad, nära Mariestad och bodde i Töreboda och hade Göta kanal som granne. I skolåldern bodde han och föräldrarna i Norrköping. Eftersom Manillaskolan låg närmast till började han där. Dock gick han där i endast fyra månader, för sen blev han en av alla döva och hörselskadade som ”gick upp i rök”.

– En vän till mig upplevde det som att några klasskamrater bara gick upp i rök, det var som att de försvann till Sibirien, berättar han.

Då hade Lars Wallin flyttat till Stureskolan i Örebro. Stureskolan var en ”riksskola”, där utvalda döva och hörselskadade med hörselrester kom från andra dövskolor i hela Sverige. Där gick han mellan 1957-1961. Under tiden byggdes Birgittaskolan och där gick han mellan 1961 och 1965.

Det var först vid skolmästerskapen eller vid fortsättnings-skolorna som eleverna från Stureskolan träffade sina gamla klasskamrater igen från de tidigare skolorna. Då kunde de berätta var de tagit vägen.

När han gick på Stureskolan åkte han hem varje lördag och hans föräldrar fick bekosta resorna.

– På den tiden gick man faktiskt i skolan på lördagarna, berättar han.

Det fanns tåg mellan Örebro och Norrköping så det var smidigt för honom att ta sig hem.

När Lars Wallin var 15 år började han på Blockhusudden som var en teoretisk linje för döva och hörselskadade i Stockholm. När han fyllde 17 år var han med i ett pilotprojekt och började på gymnasiet i Örebro. Då gick han teknisk linje på Rudbecksskolan. Lärarna kunde inte teckenspråk så det var mycket avläsning som gällde, och de som hade hörselrester hade fördelar som att kunna uppfatta mer tal än vad deras jämnåriga döva gjorde. De använde dock teckenspråk när de kommunicerade med varandra.

– Det hände att man inte förstod vad klasskamraterna sa till lärarna för man kunde inte avläsa dem, berättar han.

Men han upplever ändå att han klarat skoltiden hyfsat bra genom avläsning. Det gäller att man skulle göra det bästa av situationen, livet är som det är och man får gilla läget att man är döv, säger han.

Lars Wallin är en person som inte ger upp i första taget. Han upplever ibland att unga döva i dag ger upp för lätt. Till exempel vill de inte påbörja eller fortsätta läsa en utbildning när en teckenspråkstolk under en viss period inte kan vara närvarande. Då ska man inte ge upp tycker han, för det finns andra temporära lösningar, som till exempel skrivhjälp eller skrivtolk.

Lars Wallin är gift med Gunilla Vestin Wallin, en känd dövprofil som nu är en pensionerad skådespelare. I slutet av 70-talet tittade Lars Wallin på premiären ”I väntan på Godot” där Gunilla medverkade. Efter pjäsen blev de tillsammans med Brita Bergman och några andra bjudna hem till Inger Ahlgren, docent i teckenspråk (i dag avliden). Då blev han erbjuden att vara med i ett projekt på institutionen för lingvistik. Detta tackade han ja till och blev forskarassistent. Efter det blev han fast och började arbeta och plugga. År 1994 var han klar med sin avhandling, ”Polysyntetiska tecken i svenska teckenspråket” och blev universitetslektor.

– Det var nog slumpen eller ödet att jag hamnade här. I början förstod jag inte att jag faktiskt hade ett inre intresse för språk och forskning, berättar han.

Nu har Lars Wallin jobbat på institutionen i 37 år och han har alltid trivts mycket bra.

– Jag har alltid sett fram emot att komma hit. Kollegorna är trevliga och dessutom har jag kunnat få forska på mitt eget språk. Det har aldrig varit tråkigt, berättar han.

Det svåraste med jobbet upplever han att man jämt och ständigt fick läsa mycket och mycket är på engelska. Dessutom måste man hålla sig uppdaterad när det kommer ny forskning. Man måste alltid hänga med. Men han har fått mycket hjälp och utbyte med sina forskarkollegor.

Nu i sommar blir Lars Wallin pensionär och får mer tid med Gunilla, som redan varit pensionär i tre år.

– Jag har inga fasta planer vad jag vill göra, jag vill låta pensionärtiden smälta in. Jag tror det blir mycket vandringar och resor. Vi vill passa på att göra det så länge vi är friska. Dessutom är många av våra vänner redan pensionärer så vi ska umgås mycket med dem, avslutar han.

TEXT & FOTO: MOA GÅRDENFORS

Maja flyttade till Finland för kärleken

Maja Andersson flyttade till andra sidan Östersjön för fyra år sedan. Där bor hennes kärlek, Juha Vahtera. Nu har de ett barn tillsammans och ett till är på väg. En av de saker som Maja uppskattar mest med Finland är att teckenspråksanvändare i landet helst undviker att bokstavera utan i princip har tecken till allt.

– Vi svenskar bokstaverar mycket mer än de gör, berättar Maja.

Maja Andersson och Juha Vahtera träffades under det nordiska ungdomslägret, NUL, i Leksand 2010.

– Vi hade mötts några gånger tidigare. Men den sommaren slog det till. Det kändes bara rätt med Juha, säger Maja, som då bodde och arbetade i Köpenhamn.

De chattade jämt och flög till varandra efter lägret. Maja kände att tre år i Danmark räckte. Hon och Juha beslöt att bli sambo i Helsingfors.

– Eftersom jag redan hade bott utomlands i tre år var det inte ett alltför stort steg för mig att flytta till Finland.

I mars 2011 gick flyttlasset till Finland. Hon kom snabbt in i gemenskapen.

– Många sa hur roligt de tyckte det var att någon från Sverige flyttade hit, som om det var en bonus för dem att jag valde att bosätta mig här. Många döva finlandssvenskar flyttade till Sverige förr i tiden, vilket var en förlust för finnarna, berättar Maja, som växte upp i Härnösand.

Hon tycker att den mentalitet som finns i Helsingfors påminner lite om Norrland i Sverige. Folk är vänligare, öppnare och varmare än i större städer som Köpenhamn och Stockholm.

– Trots att Helsingfors är Finlands största stad är det en ganska liten stad.

Men allt har inte enbart varit lätt för Maja. I Danmark var det enkelt för henne att lära sig danska, som är nära besläktad med svenskan, och få jobb. I Finland var det svårt att få arbete då många arbetsgivare krävde att man hade utbildning och kunde finska. Hon lyckades dock få jobb som golfbaneskötare, vilket hon var utbildad till i Sverige. Nu är hon föräldraledig och går en kurs i finska.

– Det är jättesvårt att lära sig finska som är ett språk där orden byggs upp med ändelser, säger Maja.

Hemma använder Juha och Maja en blandning av finskt och svenskt teckenspråk.

Maja Andersson med dottern Vendela.

– Ungefär 40 procent av de finska tecknen kommer från det svenska teckenspråket så det är relativt enkelt att förstå finskt teckenspråk, säger Maja.

Med tvååriga dottern Vendela använder hon svenskt teckenspråk. Juha kör finskt teckenspråk med dottern. Hon går nu i en finlandssvensk förskola och ska småningom börja i en finlandssvensk grundskola. Alltså kommer hon att bli fyrspråkig – finska, svenska, finskt och svenskt teckenspråk.

– Vi vill att barnen ska kunna prata och teckna med släktingar i Sverige som är både döva och hörande, säger Maja, som tillsammans med Juha väntar ett barn till.

Någon större hemlängtan har Maja inte. Finland är bättre på vissa saker än Sverige, tycker Maja. En av dem är naturligtvis den finska saunakulturen.

– Det är välgörande för kroppen att först basta och sen ta ett kallt dopp.

– Och så uppskattar jag att det finska teckenspråket har tecken till nästan allt, till exempel för grönsaker som kål och paprika. I Sverige bokstaverar vi ju många grönsaksnamn, säger Maja.

En annan skillnad som hon kan notera är att finnarna är mer nationalistiska av sig än svenskarna. Under högtiderna och helgdagarna kan man se finska flaggor överallt, även vid porten till hyreshuset, där Maja och hennes familj bor.

– Några grannar har också finska flaggor på sina balkonger, berättar hon.

Sedan har Maja lagt märke till att för många finnar är mökki (fritidshus på finska) viktig.

– Om finnar som redan har bestämt sig för att åka till sina mökki blir inbjudna till en födelsedagsfest så ändrar de inte sina planer bara för att kunna gå på den. Nej, de ska helt enkelt åka till mökki, säger Maja.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

Maja och Juha har nyligen fått sitt andra barn, "Solfrid". Den finska traditionen är att barnets riktiga namn avslöjas först när det döps.

6

frågor till: Erik Perho Grundare av X-cons Deaf

Hur kom det sig att du ville starta X-cons Deaf, en ideell förening för döva och hörselskadade som är före detta kriminella och/eller missbrukare och som hjälper varandra tillbaka in i samhället?

– Jag ska göra en lång historia kort. En journalist från tidningen VIS (Vuxendöva i Sverige) ville intervjuva en döv ex-kriminell. Det blev jag. Journalisten är själv engagerad i X-cons. När vi började prata om X-cons kom vi fram till att någon sådan förening inte fanns för döva. Han hjälpte till med att ta kontakt med X-cons i Stockholm. Resten är historia. Jag har själv gjort en massa skit i mitt liv. Nu brinner jag för att hjälpa andra döva ex-kriminella och missbrukare. Jag registrerade föreningen i april och berättade om det på Facebook. Inlägget har delats över 260 gånger och setts 8 000 gånger hitills. Det är väldigt roligt.

Vad gör ni i föreningen?

– Att börja med har vi en temporär styrelse som består av fem medlemmar. Tre av oss är kompisar sedan tidigare. Den fjärde är en äldre kvinna som varit medlem i X-cons tidigare. Den femte är kvinnans dotter. Vi har alla olika bakgrunder. Sedan när det är dags för val av styrelse på årsmötet får vi se vilka som sitter i styrelsen och hur många medlemmar vi får.

Vi ska ta kontakt med olika ställen som Dövpsykiatriska mottagningen, Beroendecentrum, ungdomsgården i Örebro och socialtjänsten med flera och diskutera hur vi kan samarbeta. Och så ska vi i styrelsen gå en kurs i föreningskunskap hos ABF. Vi vet väldigt lite om hur det är att driva en förening. Tanken är att vi ska ordna olika aktiviteter som att äta eller fika tillsammans, stötta varandra och berätta om vart man kan vända sig för att få hjälp. Vi har som krav på våra medlemmar att de ska vara alkohol- och drogfria och vara nyktra och inte påverkade när de kommer till oss. Och så besöker vi de fängelser där döva sitter och hämtar döva som muckar (blir frigivna) från ett fängelse. Döva som nyligen muckat kan göra praktik hos oss för att minimera risken för återfall i brott. Det är ju vanligt

att personer som suttit i fängelset blir kriminella igen. Vi ska också besöka skolor för döva och hörselskadade, till exempel Mo Gård och riksgymnasiet för döva i Örebro, och berätta om vår verksamhet. Vi ska också besöka LVU- och LVM-boenden där döva vistas (LVU betyder lag om vård av unga och LVM lag om vård av vuxna missbrukare).

Varför har ni i föreningen valt att ha Örebro som säte?

– För att Örebro är Europas teckenspråkshuvudstad. Vi ska också ha aktiviteter i Stockholm, Göteborg och Malmö där vi kan få låna X-cons lokaler.

Ni ska göra fängelsebesök. Hur många döva interner finns det i Sverige?

– Det finns inga uppgifter om det. Men det finns döva som sitter i fängelse runt om i Sverige.

Hur har döva interner det generellt?

– Fyfan säger jag bara om de döva som sitter i fängelset. Tänk att de är isolerade i en miljö som redan är isolerad i sig. Döva får tolk bara när de går på möte men inte när de umgås med de andra hörande internerna.

Hur finansierar ni er verksamhet?

– Vi söker nu fonder, sponsorer och andra samarbetspartner. Målet är att X-cons Deaf ska bli en ekonomiskt stabil förening och sedan har vi som långsiktigt mål att det bildas X-cons Deaf-föreningar i Europa.

X-cons Deaf har en Facebook-sida. X-cons i Stockholm bildades 2009 efter att ha brutit sig ur KRIS Stockholm (Kriminellas revansch i samhället). Grundare är Peter Söderlund. Nu finns det lokala föreningar runt om i Sverige.

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: JONAS KLINTEBERG

Varför är du medlem?

Den frågan är både självklar och kontroversiell. Jag har stött på folk som är medlem för att man ska det och det är en självklarhet. Det finns människor som blev medlemmar för att förändringsviljan är stor, viljan att förändra sin förening så att den överensstämmer med sin vision – i några fall rena utopier men i andra fall fullt realistiska.

Andra har valt bort medlemskapet av olika skäl, t.ex. ideologiska eller ekonomiska. Om man tittar tillbaka en generation eller fler, så ansåg flera medlemmar att medlemsavgiften var värd sin kostnad, för vissa flera gånger om. På den tiden så kretsade mycket kring social gemenskap och tillfredställelsen att använda teckenspråk på hemmaplan.

Idag är teckenspråket något självklart för många och textning finns i tid och otid. Nu idag ett decennium in i 2000-talet, där inga flygande bilar ännu finns, har folk inte tid att besöka varandra, där smarttelefonerna tänker åt oss, där GPS navigatör i bilen ersätter det sunda förnuftet. Vad ska man betala medlemsavgiften för? Anser man att medlemsavgiften är omotiverat hög eller på vissa sätt onödig – i denna tid?

Vad kan föreningarna och riksförbundet göra för dig som människa? Klarar du dig fint på din otillgängliga arbetsplats, där din arbetsgivare betalar din tolk? Accepterar du läget när du blir nekad utbildning med tolk på arbetsplatsen eftersom du blir för dyr att investera i? I samma veva blir du nekad en karriär då du inte deltagit på internutbildningarna. Dina personliga kvaliteter är av mindre betydelse.

Nyhetstecken sänds en gång om dagen måndag till fredag. På helgerna förväntas du hamna i en intellektuell dvala, du tänker inte, du tycker ingenting, du vill inte veta vad som händer utanför din dörr. Du behöver ingen tolk när du tränar,

för landstingen tycker att det är mindre viktigt. Du behöver ingen tolk till dina hobbies och studiecirklar – du behöver inte utveckla dig själv. Du skall endast arbeta och generera skatteintäkter till din kommun och i förlängningen till staten för att få tillbaka långt mycket mindre än din hörande granne får.

Om din röst inte hörs så finns du inte! Säger du inget så är du en bekväm skattebetalande medborgare. Detta kan slutligen leda till isolering och att du blir nekad självklara saker. Vi har passerat den fas där pengar betyder överlevnad, istället betyder din sysselsättning en väg till självförverkligande. Du blir vad du drömmer om, allt annat är orättvist. Varför? Jo, din hörande granne har möjligheterna att erövra världen som ligger framför dennes fötter, inte du.

Detta är självklart den dagen du börjar fundera varför du betalar medlemsavgiften till din dövörening. I stort sett alla människor har tid eller pengar. Du väljer själv hur du vill hjälpa din dövörening och i förlängningen ditt riksförbund. Kan du lägga ner tid ideellt för din dövörening eller donera pengar? Ingen tid eller summa är för liten – jag blir DIG, just DIG, oändligt tacksam!

Alla kan göra något, ingen kan göra allt. Vad menar jag då? Jag representerar dig, som är medlem, i mitt arbete för att förbättra dina livsvillkor. Den idag otillgängliga värld som du möter vardagligen försöker SDR förbättra med små steg varje dag. Vad vill du att jag skall göra för dig?

”Mina kära amerikaner - fråga inte vad ditt land kan göra för dig, fråga istället vad du kan göra för ditt land.” sa John F. Kennedy. Jag säger istället: ”Kära medlemmar - fråga inte vad din förening kan göra för dig, fråga istället vad DU kan göra för din förening.”

MATTIAS HELLÖRE
FÖRBUNDSKASSÖR

SDR Stockholm
Rissneleden 138, 5 tr
174 57 Sundbyberg
Tel. vxl: 08 442 14 61

SDR Leksand
Box 300
793 27 Leksand
Tel. vxl: 0247 140 65

sdr@sdr.org
www.sdr.org

Förbundsordförande:
Hanna Sejlitz
hanna@sdr.org
0723 211 132 (sms/3G)

Kommunikationsansvarig:
Jenny Ek
jenny.ek@sdr.org
0735 308 434 (sms)

Försäljning:
shop@sdr.org
Tel vx: 0247 140 65
Fax: 0247 105 97

Bli medlem:
medlem@sdr.org

**Sveriges Dövas
Pensionärsförbund:**
info@sdpf.se

Västanviks Folkhögskola
Winterrommes väg 5
793 27 Leksand
Texttel: 0247 641 24
Fax: 0247 101 65
www.vastanviksfhs.se

SDR plusgiro: 90 00 24-1

Tolkutbildningsprojekt får förlängning!

● Projektet Utbildning för döva tolkar och översättare har fått beviljat 3,7 miljoner kronor från Arvsfonden för ett fortsatt arbete på två år. Det är ett glädjebesked och det viktiga arbetet för utbildningsmöjligheter för döva tolkar och översättare fortsätter. Syftet med projektet är att stärka döva personers konkurrenskraft och sysselsättning inom tolk- och översättningsbranschen genom att ta fram en kvalitetssäkrad pilotutbildning på distans som följer de utbildningsbehov som målgruppen har. Pilotutbildningen ska tas fram i samarbete med tre folkhögskolor och Stockholms universitets avdelning för teckenspråk och erbjudas på folkhögskolor. Projektet kommer att sysselsätta 2,4 tjänster och mer information kommer.

Möte om dövstudier och tvåspråkighet

● SDR har tillsammans med SDUF träffat SPSM:s generaldirektör och regionchefer för diskussioner om dövstudier i myndigheten och SPSM:s tvåspråkighetsuppdrag. På mötet kom vi överens om att SPSM ska göra en plan för hur dövstudier ska spridas inom hela myndigheten, och inte enbart på skolorna och till eleverna. Andra frågor som exempelvis formuleringar i tjänsteannonser och informationsmaterial lyftes också.

Seminarium om kvalitet i TV-utbudet

● SDR genomförde i samverkan med Stockholms Dövas Förening ett seminarium den 15 april, som livesändades på webben. På seminariet deltog personer från SVT, TV4 och UR i diskussionerna om bland annat utbudet av teckenspråkiga TV-program och teckenspråkskvaliteten på TV samt hur man ska bedöma kvaliteten.

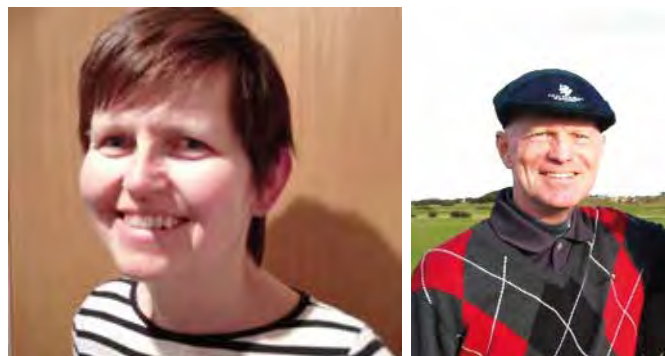
Sändningen från seminariet kan även ses i efterhand på www.sdr.org. Dövas Tidning har refererat seminariet – läs mer på: dovastidning.se.

Världskongress i Istanbul

● Vill du delta på världskongressen i Istanbul, Turkiet den 28 juli till 1 augusti 2015? Missa då inte att anmäla dig! Deltagaravgiften höjs efter den 15 juni. För mer information och för registrering online: www.wfdcongress2015.org.

Förbundsmöte

● SDR:s förbundsmöte genomförs den 29 till 31 maj i Sundsvall med Nya vindar som det övergripande temat. Förutom vanliga punkter som verksamhetsredovisning för 2014 och verksamhetsplan för 2015 kommer också rapporter från förbundets arbete att presenteras. För er alla som vill följa förbundsmötet kommer det att livesändas. Se: www.sdr.org.

Fyllnadsval

● Vid förbundsmötet kommer två fyllnadsval att göras till förbundsstyrelsen. Valberedningens förslag på kandidater är Anne-Maj Magnström, Leksand och Ove Wallster, Stockholm. Se deras videopresentationer på: www.sdr.org.

Köp armband och stöd SDR!

● Armbanden finns i SDR:s webbutik Gåvan från och med Teckenspråkets dag, 14 maj. Gå in på: shop.sdr.org

Världen är ditt ostron

Världen är ditt ostron*. Vad betyder det egentligen?
 Livet blir vad du gör det till.

Världen är där ute för att upptäckas. Oavsett hur gammal du är. Vad du än gör, om du studerar, arbetar eller är arbetslös har du alltid möjlighet att förverkliga dina drömmar.

Världen existerar som du ser den. En del väljer att stanna kvar inom sin trygga zon men så behöver det inte bli för dig, att upptäcka världen kan bli din verklighet.

De som ändå väljer att utforska okända platser, får en djupare förståelse för sin existens.

Hur engagerar man sig som ung, svensk och döv i internationella sammanhang? Bli medlem och aktiv hos EUDY och WFDYS! Första steget brukar vara att engagera sig i SDUF i Sverige, sen är det lätt att halka ut i världen och få chansen att träffa andra döva från andra länder! Det behöver inte vara så svårt. När man träffar andra döva i andra länder brukar det vara lätt att kommunicera med och förstå varandra, på internationella tecken, oavsett vilka förkunskaper man har – det viktiga är att man är nyfiken och öppen. Som sagt – man får större förståelse för sin existens och för hur andra människor har det i andra länder. Det utvecklar dig och berikar dig som människa.

EUDY, European Union of the Deaf Youth, drivs för att främja den personliga utvecklingen hos unga döva teckenspråkiga personer i Europa och att uppmuntra förståelse för att skydda rättigheter och möjligheter för unga döva européer. Det finns olika sorters aktiviteter under året som du kan vara med och bidra till. Till exempel har EUDY årsstämma (General Assembly) i Tallinn, Estland i maj, som Sverige ska skicka ett ombud till – och så finns det ett barnläger i Tyskland mellan 9-17 aug. Nästa år 2016 kommer Sverige att vara värd för EUDY Ungdomsläger för 18-30 år samt dess årsstämma! Vill du vara med

som deltagare under lägret eller som ombud till årsstämman år 2016? Eller vara med i arbetsgruppen och planera samt vara ledare på lägret? Meddela oss i SDUF!

WFDYS, World Federation for the Deaf Youth Section, arbetar för att döva ungdomar ska få full delaktighet i världen enligt FN:s konvention. Denna sommar finns det ett WFDYS-läger för 18-30 år i Istanbul, Turkiet. Det är också WFDYS:s årsstämma direkt efteråt som SDUF ska skicka två ombud till.

Du kan även engagera dig i DNUR, Dövas Nordiska Ungdomsråd. Det finns ett barnläger på Island den 5-10 juli. Varje insats är ovärderlig – du som är förälder, missa inte denna möjlighet att skicka ditt barn till Nordiska barnläger (NBL) framöver. Låt ditt barn få chansen att ta del av vår fantastiska traditionella gemenskap fylld med nordisk stolthet. Det finns också Nordiska juniorläger för 13-17 år, (NJL) och så Nordiska ungdomsläger (NUL). Du som är mellan 18-30, kom med till NUL-lägret framöver som deltagare eller ledare, där har du chansen att få möta döva ungdomar från andra nordiska länder. Ett läger som du kommer att minnas länge.

Och sist, för att inte glömma – SDUF:s populära språkresa till USA. Det är ett unikt tillfälle för dig som är döv eller hörselskadad och teckenspråkig – att få resa ut i världen och träffa amerikanska döva och teckenspråkiga ungdomar.

Världen väntar på dig.
 Vad väntar du på?

JULIA VELASQUEZ
 STYRELSELEDAMOT

* ett engelskt uttryck – ursprungligen från William Shakespeare.

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
 Rissneleden 138, 5 tr
 174 57 Sundbyberg
www.sduf.se

Mejla: kansli@sduf.se
 Twitter: @_sduf
 Facebook: Sveriges Dövas Ungdomsförbund

Förbundsordförande:
 Mia Modig
mia.modig@sduf.se
 0730 636 638(sms/3G)

Ny förbundsstyrelse i SDUF

● SDUF genomförde sin förbundsstämma med livesändning på Strömbäcks folkhögskola i Umeå den 17-19 april med 9 motioner, 2 propositioner och intensiva diskussioner. På plats fanns cirka 40 personer totalt varav 14 ombud. En av propositionerna var att flytta fram förbundsstämman till hösten istället för att ha förbundsstämman på våren. En av anledningarna är att arbetsfördelningen på kansliet då blir jämnare på året och att man kan besluta om nästa års budget istället för att redan ha gått in några månader på det år som budgeten gäller. Nästa förbundsstämma blir av hösten 2016.

Varannat år delar SDUF ut en utmärkelse till en person som gjort mycket för SDUF och varannat år delar SDUF ut Handbojor till den person, myndighet eller organisation som hindrar döva/hörselskadades delaktighet i samhället. Handbojor för 2015 delas ut till SPSM för deras oförmåga att tillhandahålla teckenspråk i undervisningen. Läs uttalandet i sin helhet på vår hemsida www.sduf.se.

Mia Modig blev omvald som ordförande ett år till. Ledamöterna Glenn Aronsson, Julia Velasquez och David Farkas hade ett år kvar. De som blev invalda på 2 år var Erdem Akan, David Öhman och Johanna Mauritzson. Bilder från stämman finns på Facebook och hemsidan. Vi ser fram mot ett och ett halvt händelserikt år med den nya förbundsstyrelsen!

Elevrådsläger och styrelseutbildning

● Den 11-13 september genomför SDUF ett elevrådsläger samtidigt och på samma plats som SDUF:s styrelseutbildning. Helgen är öppen för alla att anmäla sig till, man måste inte sitta i ett elevråd eller en styrelse, det räcker med att man är intresserad av att lära sig hur ett elevråd eller styrelse fungerar.

När: **11-13 september.**

Plats: **Inte klart än**

Ålder: **från klass 5 i grundskolan till 30 år.**

Kostnad: **Inte klart än.**

Mer information kommer snart på Facebook och hemsidan – håll utkik och välkommen att anmäla dig sen!

EUDY General Assembly

● EUDY (European Union of the Deaf Youth) har sin General Assembly (årsmöte) i Tallinn den 22-23 maj, inklusive workshop den 21 maj. Från SDUF åker Kenneth Sandberg som ombud dit. I EUDY-styrelsen sitter svenskarna Mimmi Granat och Julia Velasquez. Mimmi ska sluta efter ett år i EUDY och Julia sitter ett år till.

Personalutbildningshelg

● SDUF hade personalutbildningshelg den 24-26 april i Stockholm för sina duktiga ledare som ska jobba med barn och ungdomar på läger i sommar. Helgen bestod bl.a av kurs i hjärt- och lungräddning, planeringstid samt pass med ledarskap och kommunikation där man tog upp konflikthantering och hur man hanterar en situation där tal och teckenspråk kan krocka med varandra bland döva och hörselskadade deltagare. Utbildningshelgen var tillsammans med ledare för Unga Hörselskadade (UH) och Dövblind Ungdom (DBU).

Ungdomklubbskonferens "Civil olydnad"

● SDUF kör igång med ungdomklubbskonferens år 2015 i Vänersborg den 13-15 november. Temat blir Civil olydnad. Mer information kommer på vår hemsida och i senare nummer av UNG-sidorna.

Eftersom SDUF nu kör sin förbundsstämma på hösten blir denna ungdomsklubbskonferens den sista som körs på hösten. Nästa ungdomsklubbskonferens blir av våren 2016.

Elevrådsseminarium RGD/RGH

● Den 16 september kl 13-17 ska SDUF ha elevrådsseminarium med alla elever från RGD och RGH i Virginska skolan i Örebro. Det blir en eftermiddag fylld av föreläsningar, diskussioner och workshops där man pratar om hur man som elev kan påverka och förändra med elevråd/kår. Mer information kommer till respektive elevråd/kår och skolorna.

WDFYS General Assembly

● WDFYS (World Federation of the Deaf Youth Section) ska ha sin General Assembly i år, den 26-27 juli i Istanbul, Turkiet och välja ny WDFYS-styrelse för 2015-2019. Vår svenska ordförande Jenny Nilsson slutar efter 4 år i styrelsen. SDUF skickar sina ombud Kenneth Sandberg och Mimmi Granat dit. Direkt efter har vuxenorganisationen WFD (World Federation of the Deaf) sin kongress på samma plats.

270 teckenspråkiga pensionärer på en och samma båt

Här kommer information från Sveriges Dövas Pensionärsförbund, SDP. Den 26-27 maj kommer förbundet att ha sin årsstämma i Malmö med sedvanliga genomgångar av verksamhetsberättelserna 2013 och 2014 och val av styrelse för de två kommande åren 2015-2016. Vi vill även berätta att i år står Norge som värdland för Nordisk dövas pensionärsträff år 2015. Denna träff kommer att äga rum den 9-20 september på den världsberömda Hurtigrutten, vilket har lockat cirka 270 deltagare från hela Norden. Från Sverige är vi 81 som är med på denna resa. De övriga kommer från Danmark med sina 12 deltagare, Finland 9 deltagare, Island 4 och så Norge 160 så det kommer att bli en otroligt spännande och innehållsrik resa. Hurtigrutten ” Finnmarken” som vi åker med går från Bergen till Kirkenäs tur och retur och passerar 34 hamnar och vid vissa hamnar kommer vi att stanna för olika utflykter. Vi kommer att ha olika program på denna båt och vissa aftnar kommer varje land att ansvara för sitt program. Tänk er 270 döva/teckenspråkiga pensionärer på en och samma båt så händerna kommer att synas överallt!

Thyra Lindström

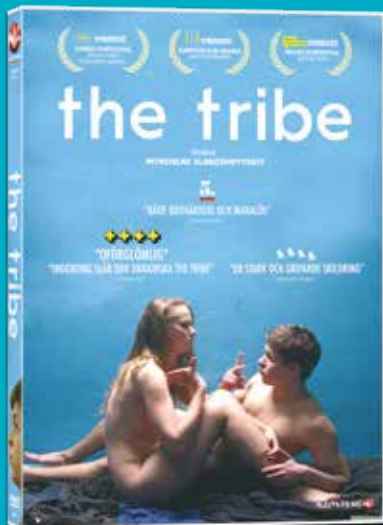
Styrelsen för Sveriges Dövas Pensionärsförbund

DT lottar ut The Tribe

Dövas Tidning lottar ut fem DVD av The Tribe, ett starkt drama om döva på ett internat i Ukraina.

Skicka ditt namn och adress till:

redaktionen@dovastidning.se senast den 18 maj så får du chansen att vara med och vinna ett exemplar av filmen. Märk **THE TRIBE** i ämnesraden.

Läs mer om filmen på dovastidning.se och njutafilms.com.

Mycket nöje!

Med händerna som ögon

En genuint intresserad gymnasieelev ställde frågor kring taktilt teckenspråk, bemötande och identitet som dövblind. Det fick mig att stanna upp i vardagen och fundera.

Som döv med fullgod syn skedde kommunikationen med omvärlden genom teckenspråk, skriven svenska eller genom kroppsspråk. Då jag blev blind förändrades allt. Min förmåga att avläsa omvärldens, människors och samhällets alla tänkbara signaler via mina egna ögon framtogs mig i det ögonblick synen försvann. Till en början försökte jag febrilt finna ett sätt att förstå vad som hände i min närhet och att själv göra mig förstådd. Att som vuxen lära sig ett helt nytt sätt att kommunicera på var svårt. Samma språk, javisst självklart teckenspråk, men med en helt ny feedback och avläsning genom händerna.

Kring bemötandet skedde en stor förändring. Dels till det yttre då jag som döv varit en naturlig del i samhället utan att dra särskild uppmärksamhet till mig. Som dövblind med vit käpp och ledsagare blev handikappet synligt för alla. Medan många flyttar på sig och tittar bort är barnens bemötande naturligt. De tittar och frågar och undrar. Frågorna är raka och direkta. Den andra skillnaden är till det inre. Att man ser mig som ett offer och glömmar bort att jag fortfarande är jag. Att man undviker att prata med mig. Kanske av rädsla för att vår taktila kommunikation inte ska fungera. Isolering är inget man själv önskar eller vill uppnå men det kan bli en följd då man går från en identitet som döv till att vara dövblind.

Samtliga egenskaper som kämparvilja, uthållighet, tron på framtiden och livsglädjen finns kvar lika starkt som tidigare. Man är den man var, men med ett annat funktionshinder. Genom personliga assistenter och tolkar får jag till mig såväl neutral syntolkning som omgivningens värderingar om vad som händer och sker i samhället. Diskussionerna är många och intressanta. Personlig assistans och syntolkning är enormt viktigt. Gamla referenser förnyas och uppdateras. Jag kan fortfarande se väldigt mycket genom den taktila kommunikationen. Jag ser/ känner om det är kallt eller varmt, om någon är orolig, ledsen eller arg. Jag känner ärlighet, glädje och falskhet lika väl som ilska, misstro eller stöd och uppmuntran. Det är så mycket man kan se, med händerna som ögon.

Dövblind

Julias kluriga

Gör frågesporten på egen hand, eller tävla mot vänner!
Välj ämne först och gå sedan igenom ledtrådarna en i taget. Svara när du tycker att du kan svaret. (Facit här nedan.)

Poäng: **5**

4

3

2

1

Matkultur: Hett & kallt	Ursprungligen från Afrika, men spridd över hela världen.	Jag blir plockad, stekt, bränd och sen mals jag.	När du pratar om mig förekommer ordet fika.	Finns i olika nyanser av brunt, beroende på hur du vill ha mig.	Jag har många namn: snabb, brygg eller kok.
Porträtt: Vem är jag?	På 70-talet kunde man se mig i tv-programmet "Tisdagskul".	Har skjutsat Drottning Silvia på min cykel.	Jag är tvåspråkig på scen så döva och hörande kan skratta på lika villkor.	Är ordförande i IPA, Barnens rätt till lek.	Har en röd näsa och en banan i byxorna.
Ord: Fler betydelser	En bärande konstruktion t.ex. av metall, som på en cykel	Informationsbärare inom nätverksteknik & datakommunikation.	En björns framben kallas också för...	Kan hålla samman en målning eller ett fotografi.	Ta bort K i KAM och sätt dit ett R...
Historia: Vilket år?	Astronauten Christer Fuglesang åker på rymdfärd för andra gången.	Diskrimineringsombudsmannen och Transportstyrelsen skapas.	Språklagen trädde i kraft, vilket gör att teckenspråket får ett starkare skydd.	MMIX	6831-4822 = ?
Geografi: En stad	Är känd för tillverkning av knäckebröd.	Har ca 30 000 besökare på midsommar när majstången ska resas.	Är en tätort i Dalarna.	Har Västanviks folkhögskola som granne.	På teckenspråk: "leka" + "sand" blir...

FRÅGOR: JULIA KANKKONEN KÄLLOR: NE, WIKIPEDIA M.M.

Dövas Tidning rättar

● I DT nr 2 2015 hade vi ett tema om döva finlandssvenskar. Då hade vi en blå-vit-gul flagga i illustrativt syfte. En läsare uppmärksammade oss att den finlandssvenska flaggan är röd-gul (lik den skånska om än med andra proportioner). Den sverigefinska flaggan är däremot blå-vit-gul och för de finnar som bor i Sverige. Vi vill tacka läsaren för påpekandet och upplysa om att de skånska, finlandssvenska och sverigefinska flaggorna är inofficiella.

I artikeln om Den sista blomman – en föreställning om döva finlandssvenskar – står det att skådespelarna har påverkat manusinnehållet, vilket inte stämmer. Det var regissören Julia Kankkonen och regiassistenten/scenografen Oscar Lönnholm som bearbetade Salla Lähteenmäkis manus.

Språkintresserad?

Välkommen att söka till teckenspråkstolk- och dövblindtolkutbildningen

För mer information:
Tel: 0247-641 30 | vastanvik@sdrf.se
Besök gärna vår hemsida:
vastanvik.se

Rätt svar till Julias Kluriga:
Matkultur: Kaffe Porträtt: Clownn Manne Ord: Ram
Historia: 2009 Geografi: Leksand

Var god, sätt dig bredvid mig

Alla har tänkt den här tanken: vem ska jag sätta mig bredvid? Det börjar redan i skolan. Vi undrar vilka vi ska sitta med, till exempel i matsalen och på bussen till plugget. Det fortsätter i gymnasiet, på universitetet, arbetsplatsen, Dövas hus och äldreboendet.

Ibland reflekterar man inte särskilt mycket. Man bara tar en plats. Ibland velar man. Vågar man chansa och se vem den okända stolsgrannen är? Hen kanske är ett roligt sällskap.

Jag ställs ibland inför ett sådant frågetecken när jag reser kollektivt. Som den här förmiddagen när jag färdas med pendeltåg. Jag stiger ombord och tittar mig omkring.

Tåget är relativt fullsatt. Några lediga sittplatser finns dock. Om jag sätter mig på vänstra sidan så ser min medpassagerare ut som jag. På högra sidan sitter två romska

kvinnor. De har påsar fulla med tomma petflaskor på golvet. Men påsarna tar inte hela golvet mellan stolarna i anspråk. Jag väljer att sätta mig bredvid dem. Men ganska snart slås jag av stanken från dem. Det luktar brasa. Jag anar att de eldar där de bor, kanske intill sina husvagnar. Doften är stark men efter några minuter glömmer jag den. Jag tänker att mitt val att sitta bredvid dem förhoppningsvis bidrar till att stärka deras självkänsla. Det är i så fall värt det även om lukten initialt inte är god. Säkert är att många före mig medvetet har bestämt sig för att hellre stå än att ta plats nära dem. Romer är en grupp vars existens många av oss blundar för och vill bli av med på våra gator. Och renlighet är en fråga om ekonomi och norm. I vårt samhälle förväntas vi vara rena och väldoftande. Annars uppfattas vi som avvikare om vi osar svett.

Jag har själv varit där. Hörande har inte vågat sätta sig bredvid mig för att jag är döv och använder teckenspråk. Men när de väl gör det blir jag naturligtvis glad. Jag minns särskilt hur det var när jag pluggade bland hörande i gymnasiet och på universitetet. Vi fick välja själva vilka vi ville göra grupparbete med. När mina hörande klasskamrater frågade om jag ville vara med dem betydde det enormt mycket för mig. Jag tänkte: varför valde de mig med tanke på att jag var döv och använde teckenspråkstolk? Jag var väl för besvärlig för dem. Men nej, de gillade mig tydligt.

Beslutet om vem man ska sätta sig bredvid kan tyckas vara simpelt men ack så viktigt för att skapa en känsla av delaktighet för personer som ibland känner sig utanför. Det kan handla om oss döva och hörselskadade, romer, rullstolsburna, homosexuella... Jag har många gånger valt att sätta mig bredvid en person som inte är som många andra i kollektivtrafiken. Denna säger oftast inte något så jag vet inte vad hen tycker om mig som sätesgranne. Men det spelar ingen roll. Viktigast är att jag demonstrerar att jag som är vit accepterar dem. Om de börjar prata med mig upptäcker de att jag inte bara är vit utan också döv. Plötsligt har vi något gemensamt. Vi avviker nämligen från normen.

Min tro är att bara vi skrapar på ytan finner vi att vi alla har minst en gemensam nämnare. Vi är alla människor. Varför ska vi undvika varandra egentligen?

Till dig som är rädd för att sitta nära mig: kom och sätt dig bredvid mig.

Jag lovar att inte bitas.

NICLAS MARTINSSON

Vi söker Teckenspråkig lärare

Mo Gärd folkhögskola är en teckenspråkig folkhögskola och en mötesplats för gemenskap i teckenspråkig miljö samt en vägvisare till större delaktighet i samhället.

Teckenspråkig lärare med bred kompetens

Till vår verksamhet i Åkarp söker vi en lärare med bred kompetens att undervisa bl.a. i svenska, engelska, matematik och samhällsorienterade ämnen. Praktisk-estetiska ämnen såsom bild, foto och film etc. är meriterande.

Kvalifikationer

Du har minst 240 hp inom pedagogik alternativt genomgången lärarutbildning. Du förutsätts kunna undervisa på teckenspråk och kunskaper om funktionsnedsättningar är meriterande. Vi lägger stor vikt vid personlig lämplighet.

Om du har frågor kontakta Tomas Larsson, biträdande rektor i Åkarp:
Telefon: 0730 - 33 43 00, e-post: tomas.larsson@mogardfolkhogskola.se.
Sista ansökningsdag **22 maj 2015**.

folkhogskola.mogard.se
folkhogskola@mogardfolkhogskola.se
020 - 20 02 44

MO GÄRD
folkhogskola

Månadslotten®

Dragningar varje dag!

Chans att vinna
3 miljoner!

kontakt@ideellaspel.se

www.månadslotten.se

08-39 90 60

Samtidigt som du stödjer:

T-MEETING

Nyhet!

TM-Touch för iPad kan nu äntligen föreskrivas som hjälpmedel inom Stockholms läns landsting och Skåne

Fantastisk videokommunikationslösning med unika egenskaper som inbyggd videosvarare m. m.

Specialanpassad för döva & hörselskadade, synskadade & dövblinda.

Bärbar enhet i iPad som ger dig möjligheter du inte har idag.

Kan nu sökas som hjälpmedel inom Stockholms läns landsting och Skåne.

För mer information gå in på vår hemsida: www.tmeeting.se eller kontakta oss.